ପୃଥିବୀର ମହାଦେଶ

ଷଷ୍ଠ ଅଧ୍ୟାୟ

ଏସିଆ

ଏସିଆ ମହାଦେଶ କ୍ଷେତ୍ରଫଳ ଓ ଜନସଂଖ୍ୟା ଦୃଷ୍ଟିରୁ ପୃଥିବୀର ବୃହତ୍ତମ ମହାଦେଶ। ଏହା ୧୦° ଦକ୍ଷିଣ ଅକ୍ଷାଂଶ ଓ ୮୦° ଉତ୍ତର ଅକ୍ଷାଂଶ ଏବଂ ୨୫° ପୂର୍ବ ଦ୍ରାଘିମା ଓ ୧୭୦° ପଶ୍ଚିମ ଦ୍ରାଘିମା ମଧ୍ୟରେ ଅବସ୍ଥିତ। ତେଣୁ ଏହି ମହାଦେଶର ଅଧିକାଂଶ ପୂର୍ବ ଗୋଲାର୍ଦ୍ଧରେ ଅବସ୍ଥିତ। ଏସିଆ ମହାଦେଶ ଆଫ୍ରିକା ସହିତ ସ୍ଥଳଭାଗ ଦ୍ୱାରା ସଂଯୁକ୍ତ ଥିଲା। ମାତ୍ର ସୁଏଜ କେନାଲ ଖନନ ହେବା ପରଠାରୁ ଏହା ଆଫ୍ରିକାଠାରୁ ସ୍ଥଳଭାଗରେ ବିଚ୍ଛିନ୍ନ ହୋଇଅଛି। ଏହାର ଉତ୍ତରରେ ସୁମେରୁ ମହାସାଗର, ପୂର୍ବରେ ପ୍ରଶାନ୍ତ ମହାସାଗର, ଦକ୍ଷିଣରେ ଭାରତ ମହାସାଗର, ଦକ୍ଷିଣ-ପଶ୍ଚିମରେ ଆଫ୍ରିକା ମହାଦେଶ ଏବଂ ପଶ୍ଚିମରେ ଇଉରୋପ ମହାଦେଶ ଅବସ୍ଥିତ।

ପ୍ରାକୃତିକ ବିଭାଗ

ଭୂ-ପ୍ରକୃତି ଅନୁସାରେ ଏସିଆ ମହାଦେଶର କେନ୍ଦ୍ରାଞ୍ଚଳରେ ପର୍ବତମାଳା, ଦକ୍ଷିଣରେ ମାଳଭୂମି ଏବଂ ନଦୀ ଉପତ୍ୟକା ଓ ଉପକୂଳବର୍ତ୍ତୀ ଅଞ୍ଚଳରେ ସମତଳଭୂମି ଦେଖାଯାଏ। ଏହା ବ୍ୟତୀତ ଏହାକୁ ଲାଗି ରହିଥିବା ମହାସାଗର ଓ ଉପସାଗରରେ କେତେଗୁଡ଼ିଏ ଦ୍ୱୀପପୁଞ୍ଜ ଅବସ୍ଥିତ।

ଏହି ମହାଦେଶର କେନ୍ଦ୍ରଭାଗରେ ଅବସ୍ଥିତ ପାମିର ମାଳଭୂମି ପୃଥିବୀର ଉଚ୍ଚତମ ମାଳଭୂମି। ତେଣୁ ଏହାକୁ 'ପୃଥିବୀର ଛାତ' କୁହାଯାଏ। ଏହାକୁ 'ପାମିରଗ୍ରନ୍ଥି' କୁହାଯାଏ। କାରଣ ଏଥିରୁ ଉତ୍ତରକୁ ତିଏନ୍‌ସାନ, ଆଲ୍‌ଟାଇ, ଷ୍ଟାନୋଭେଇ ପ୍ରଭୃତି ପର୍ବତମାଳା, ଉତ୍ତର-ପୂର୍ବକୁ କାରାକୋରମ ଓ କ୍ୟୁନଲୁନ ପର୍ବତମାଳା, ପୂର୍ବକୁ ହିମାଳୟ ପର୍ବତମାଳା ଏବଂ ଦକ୍ଷିଣ-ପଶ୍ଚିମକୁ ହିନ୍ଦୁକୁଶ ପର୍ବତମାଳା ବିସ୍ତୃତ। ପୃଥିବୀର ସର୍ବୋଚ୍ଚ ଶୃଙ୍ଗଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରୁ ଏଭେରେଷ୍ଟ ଶୃଙ୍ଗ ହିମାଳୟ ପର୍ବତରେ ଏବଂ K_2 କିମ୍ବା ଗଡ଼୍‌ୱିନ୍ ଅଷ୍ଟିନ୍ କାରାକୋରମ ପର୍ବତ ଉପରେ ଅବସ୍ଥିତ।

ନଦୀ

ଅନେକ ନଦୀ ଏସିଆ ମହାଦେଶର ବିଭିନ୍ନ ଦିଗରେ ପ୍ରବାହିତ ହୋଇ ପ୍ରଶାନ୍ତ ମହାସାଗର, ଭାରତ ମହାସାଗର ଏବଂ ସୁମେରୁ ମହାସାଗରରେ ପଡ଼ିଛନ୍ତି। ସେଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରୁ ମୁଖ୍ୟ ନଦୀଗୁଡ଼ିକ ହେଲେ - ସିନ୍ଧୁ, ଗଙ୍ଗା, ବ୍ରହ୍ମପୁତ୍ର, ଇରାବତୀ, ମେକଙ୍ଗ୍, ସାଲଉଇନ୍, ହୋୟାଂହୋ, ୟାଂସିକିଆଁ, ଓବ୍, ଇନୀସୀ, ଲେନା, ଇଉଫ୍ରେଟିସ୍, ଟାଇଗ୍ରୀସ, ମହାନଦୀ, ଗୋଦାବରୀ, କୃଷ୍ଣା, କାବେରୀ ଇତ୍ୟାଦି। ଅଧିକାଂଶ ନଦୀଗୁଡ଼ିକର ଉପତ୍ୟକା ଓ ତ୍ରିକୋଣଭୂମି ଅଞ୍ଚଳ ଶସ୍ୟଶ୍ୟାମଳା ଓ ଘନ ଜନବସତିପୂର୍ଣ୍ଣ।

ତୁମ ପାଇଁ କାମ

ଆଟ୍‌ଲାସ ଅଧ୍ୟୟନ କରି ସୁମେରୁ ମହା ସାଗାରରେ ପଡ଼ିଥିବା ନଦୀଗୁଡ଼ିକର ନାମ ବାହାର କର।

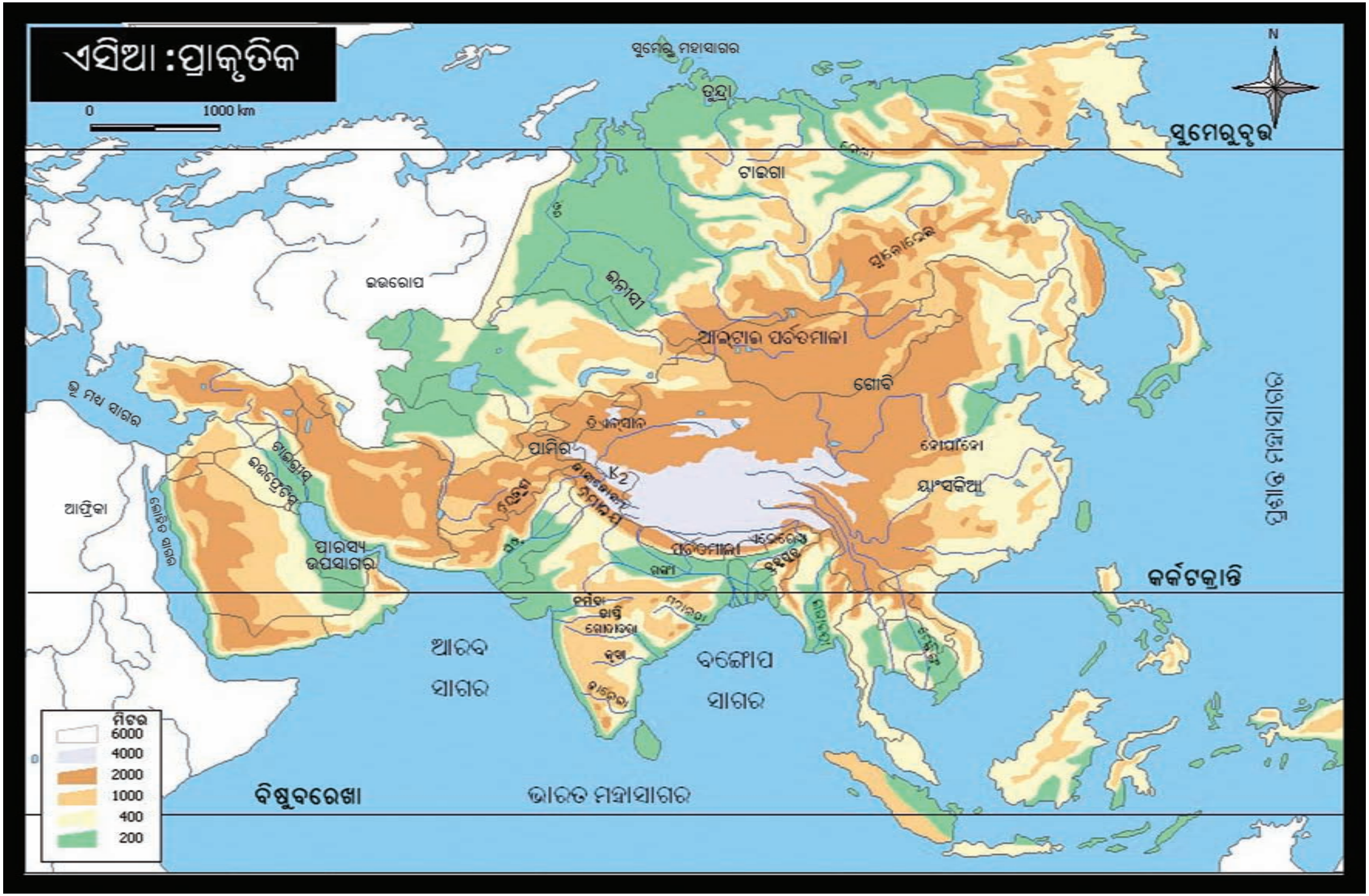
ଏସିଆ :ପ୍ରାକୃତିକ
0
1000 km
ସୁମେରୁ ମହାସାଗର
ତୁନ୍ଦ୍ରା
ସୁମେରୁବୃତ୍ତ
ଟାଇଗା
ଇଉରୋପ
ଇନିସୀ
ଆଲଟାଇ ପର୍ବତମାଳା
ଗୋବି
ପାମିର
K2
ହୋଆଙ୍ଗହୋ
ୟାଂସିକିଆଙ୍ଗ
ପ୍ରଶାନ୍ତ ମହାସାଗର
ଭୂ ମଧ୍ୟ ସାଗର
ଆଫ୍ରିକା
ଲୋହିତ ସାଗର
ପାରସ୍ୟ ଉପସାଗର
କର୍କଟକ୍ରାନ୍ତି
ଆରବ ସାଗର
ବଙ୍ଗୋପ ସାଗର
ପର୍ବତମାଳା
ଗଙ୍ଗା
ନର୍ମଦା
ଗୋଦାବରୀ
କୃଷ୍ଣା
କାବେରୀ
ବିଷୁବରେଖା
ଭାରତ ମହାସାଗର
ମିଟର
6000
4000
2000
1000
400
200

ଜଳବାୟୁ

ଏସିଆ ମହାଦେଶର ଜଳବାୟୁ ଏହାର ବିଶାଳ ଆକାର, ବିସ୍ତୃତି ଏବଂ ଭୂପ୍ରକୃତି ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଭାବିତ । ଶୀତରତୁରେ ଏହାର ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ଅଞ୍ଚଳରେ ଭୀଷଣ ଶୀତ ପଡ଼େ । ତାପମାତ୍ରା ହିମାଙ୍କର ନିମ୍ନକୁ ଚାଲିଯାଏ । ଜଳ ଯେଉଁ ତାପମାତ୍ରାରେ ବରଫରେ ପରିଣତ ହୁଏ ତାହାକୁ **ହିମାଙ୍କ** କୁହାଯାଏ ।

ଏସିଆର ଦକ୍ଷିଣାଂଶ ବିଷୁବରେଖା ଏବଂ କର୍କଟକ୍ରାନ୍ତି ନିକଟରେ ଥିବାରୁ ଗ୍ରୀଷ୍ମରତୁରେ ଏହି ଅଞ୍ଚଳରେ ଭୀଷଣ ଗରମ ପଡ଼େ । ଗ୍ରୀଷ୍ମରତୁରେ ଏହାର ଅଧିକାଂଶ ଭାଗ ମୌସୁମୀ ବାୟୁ ଦ୍ୱାରା ବୃଷ୍ଟି ପାଏ । ପୂର୍ବ ସୂଚିତ ଭୌଗୋଳିକ କାରଣ ଯୋଗୁ ଅତ୍ୟଧିକ ତାପମାତ୍ରା, ଅଧିକ ବୃଷ୍ଟି, ନିମ୍ନ ତାପମାତ୍ରା, ବୃଷ୍ଟିହୀନ ଅଞ୍ଚଳ ଇତ୍ୟାଦି ଏସିଆ ମହାଦେଶର ବିଭିନ୍ନ ଅଂଶରେ ଦେଖାଯାଇଥାଏ । ବୃଷ୍ଟିହୀନ ଅଞ୍ଚଳରେ ଦେଖାଯାଉଥିବା ମରୁଭୂମି ମଧ୍ୟରୁ ଆରବ ମରୁଭୂମି, ଥର୍ ମରୁଭୂମି, ଗୋବି ମରୁଭୂମି ଇତ୍ୟାଦି ଉଲ୍ଲେଖ ଯୋଗ୍ୟ । ବିଭିନ୍ନ ଧର୍ମାବଲମ୍ବୀ, ବିଭିନ୍ନ ଭାଷାଭାଷୀ ଓ ବେଶପୋଷାକ ପିନ୍ଧୁଥିବା ଲୋକ ଏସିଆ ମହାଦେଶରେ ବାସ କରିଥାନ୍ତି । ତେଣୁ ଏସିଆକୁ ଏକ **ବୈଚିତ୍ର୍ୟମୟ ମହାଦେଶ** କୁହାଯାଏ ।

ପ୍ରାକୃତିକ ଉଦ୍ଭିଦ ଏବଂ ବନ୍ୟଜନ୍ତୁ

ଏସିଆ ମହାଦେଶରେ ତୁନ୍ଦ୍ରାଉଦ୍ଭିଦଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ବିଷୁବମଣ୍ଡଳୀୟ ଉଦ୍ଭିଦ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ଉଦ୍ଭିଦ ଦେଖାଯାଏ । ଷ୍ଟେପୀ ତୃଣଭୂମି, ମରୁଉଦ୍ଭିଦ (କଣ୍ଟାବୁଦା, ସିଝୁ), ମୌସୁମୀ ଅରଣ୍ୟ ଇତ୍ୟାଦି ଏହି ମହାଦେଶରେ ରହିଅଛି । (ଶକ୍ତକାଠ ବିଶିଷ୍ଟ ବୃକ୍ଷ, ଯଥା-ଶାଗୁଆନ, ଶାଳ, ପିଆଶାଳ, ବାଉଁଶ, ବେତ ଇତ୍ୟାଦି ବୃକ୍ଷ ମୌସୁମୀ ଅରଣ୍ୟରେ ଜନ୍ମେ ।)

ତୁନ୍ଦ୍ରା

ଉତ୍ତର ମେରୁ ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ଅଞ୍ଚଳ ଯେଉଁଠାରେ ଭୀଷଣ ଥଣ୍ଡା ପଡ଼େ ଓ ଅଧିକାଂଶ ସମୟ ବରଫାଚ୍ଛନ୍ନ ରହେ ତାହାକୁ ତୁନ୍ଦ୍ରାଞ୍ଚଳ କୁହାଯାଏ ।

ଜଳବାୟୁ ଅନୁସାରେ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାରର ବନ୍ୟଜନ୍ତୁ ଦେଖିବାକୁ ମିଳନ୍ତି । ପାହାଡ଼ିଆ ଅଞ୍ଚଳରେ ୟାକ୍, ମରୁଭୂମିରେ ଓଟ, ଗଧ, ମୌସୁମୀ ଅରଣ୍ୟରେ ହାତୀ, ଗଣ୍ଡା, ବାଘ, ଚିତା, ମାଙ୍କଡ଼, କୁମ୍ଭୀର, ଭାଲୁ, ସିଂହ, ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାରର ସାପ, ପାଣ୍ଡା, ହରିଣ ଆଦି ତୃଣଭୋଜୀ ଓ ମାଂସାହାରୀ ପଶୁ ରହନ୍ତି ।

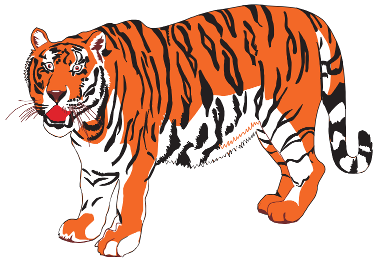
ବାଘ

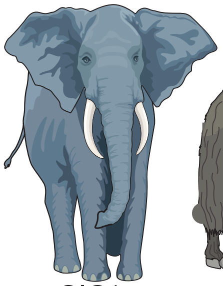
ହାତୀ

ୟାକ୍

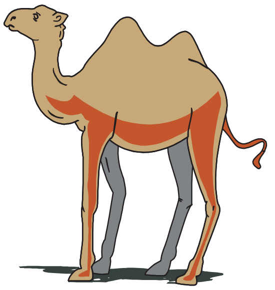
ଓଟ

ତୁନ୍ଦ୍ରାଞ୍ଚଳରେ ବଲ୍‌ଗା ହରିଣ, କାରିବ୍ୟୁ, ଧଳାଭାଲୁ ପରି ଲୋମଶ ପ୍ରାଣୀ ଆଦି ଦେଖାଯାଆନ୍ତି । ତୃଣଭୂମି ଅଞ୍ଚଳରେ ହରିଣ, ବାଘ ଏବଂ ଟାଇଗା ଅଞ୍ଚଳରେ ମିଙ୍କ୍ ଓ କୋକିଶିଆଳୀ ଆଦି ଲୋମଶ ପ୍ରାଣୀ ବାସ କରନ୍ତି ।

ପ୍ରଧାନ ପ୍ରଧାନ ଦେଶ ସମୂହ

ଏସିଆ ମହାଦେଶର ରାଜନୀତିକ ମାନଚିତ୍ରକୁ ଅନୁଧ୍ୟାନ କର। ଏଥିରୁ ତିନୋଟି ବୃହତ୍ ଦେଶ ବାହାର କର। କେଉଁ

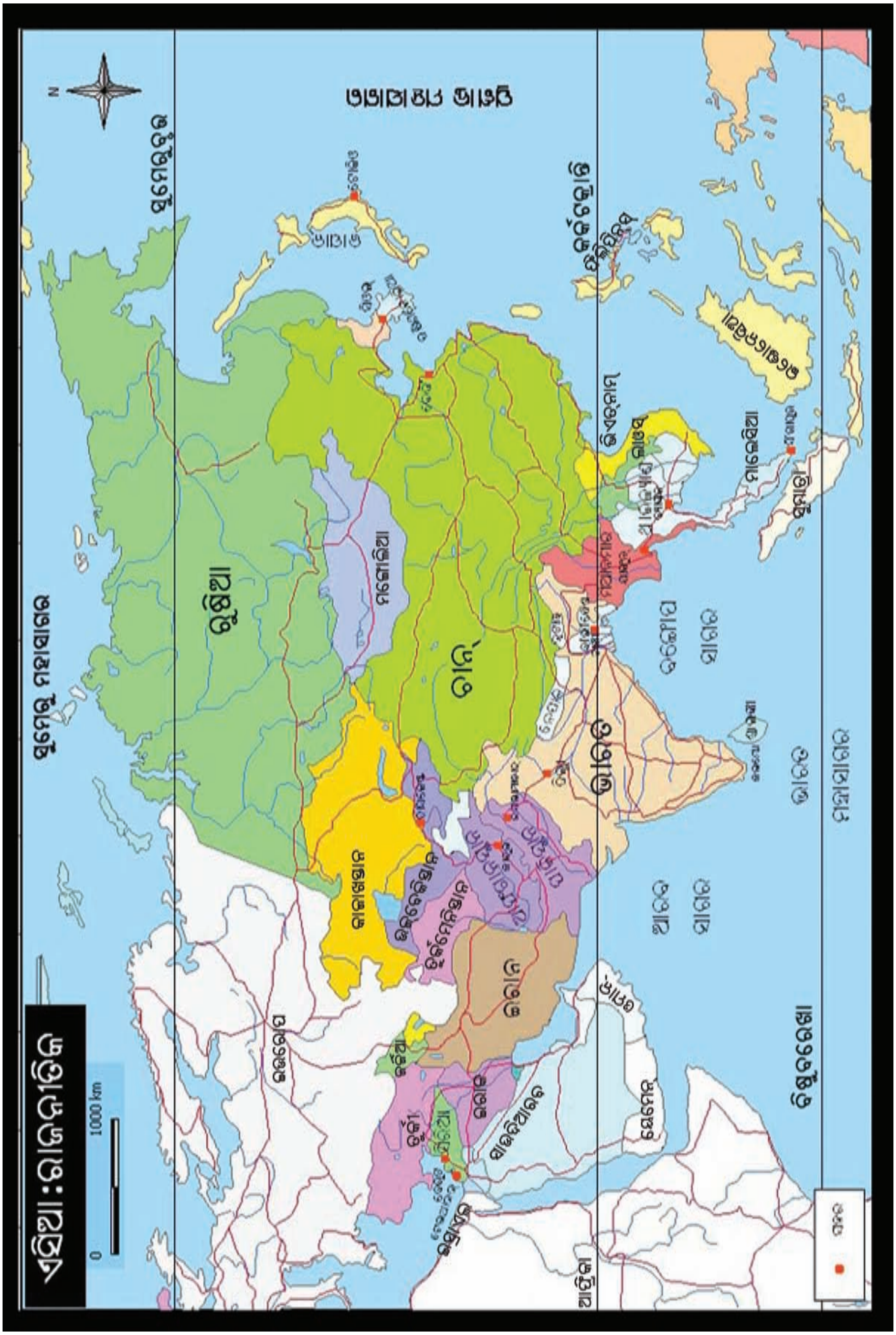

ଦେଶଟି ଉଭୟ ଇଉରୋପ ଏବଂ ଏସିଆ ମହାଦେଶରେ ଅବସ୍ଥିତ କୁହ। କେଉଁ କେଉଁ ଦେଶଗୁଡ଼ିକ ସ୍ଥଳଭାଗ ଦ୍ୱାରା ବେଷ୍ଟିତ ?

କେଉଁ କେଉଁ ଦେଶ ସହିତ ଭାରତର ସ୍ଥଳସୀମା ଲାଗି ରହିଛି ? ଜାପାନ୍, ଚୀନ, ଭାରତ, ଦକ୍ଷିଣ କୋରିଆ, ଇରାନ ଆଦି ରାଷ୍ଟ୍ରଗୁଡ଼ିକର ରାଜଧାନୀ ନାମ ଲେଖ। ତିନୋଟି ଦେଶର ନାମ କୁହ, ଯେଉଁଗୁଡ଼ିକ କେତେଗୁଡ଼ିଏ ଦ୍ୱୀପକୁ ନେଇ ଗଠିତ। ଏସିଆ ମହାଦେଶର ଦେଶ ସଂଖ୍ୟା ଅନ୍ୟ ମହାଦେଶ ତୁଳନାରେ ଅଧିକ। ସେଗୁଡ଼ିକର ଏକ ତାଲିକା ପ୍ରସ୍ତୁତ କର ଏବଂ ପ୍ରତ୍ୟେକର ରାଜଧାନୀ ନାମ ଲେଖ।

ସହର

ଟୋକିଓ, ବେଜିଂ, ସିଂଘାପୁର, ଦିଲ୍ଲୀ, ବାଗ୍‌ଦାଦ୍, ଇସଲାମାବାଦ୍, ବ୍ୟାଙ୍କକ୍, ସିଓଲ୍, କାବୁଲ, ତାସକେଣ୍ଟ, ତେହେରାନ୍, ତେଲଆଭିଭ୍, କଲମ୍ବୋ, ବେରୁଟ, ଢ଼ାକା, ୟାଙ୍ଗୁନ୍ ଆଦି ଏସିଆ ମହାଦେଶର ମୁଖ୍ୟ ସହର। ଯେଉଁ ମୁଖ୍ୟ ସହରଗୁଡ଼ିକ ରାଜଧାନୀ ନୁହଁନ୍ତି, ସେଗୁଡ଼ିକୁ ଆଟ୍‌ଲାସରୁ ବାହାର କର ଏବଂ ସେଗୁଡ଼ିକ କେଉଁ କେଉଁ ଦେଶରେ ଅବସ୍ଥିତ ଲେଖ।

ଜୀବନଯାପନ ପ୍ରଣାଳୀ

ଏସିଆ ମହାଦେଶର ଅଧିକାଂଶ ଅଧିବାସୀ କୃଷିଜୀବୀ। କେତେକ ମଧ୍ୟ ଯାଯାବର ଜୀବନଯାପନ କରନ୍ତି। ନିଜର ଗୃହପାଳିତ ପଶୁମାନଙ୍କ ସହ ଗୋଟିଏ ସ୍ଥାନରୁ ଅନ୍ୟସ୍ଥାନକୁ ଋତୁ ଅନୁସାରେ ଗମନ କରନ୍ତି। ଶିଳ୍ପ, ବାଣିଜ୍ୟ, ଖଣି ଖନନ, ଶିକ୍ଷା, ଗମନାଗମନ, ଚିକିତ୍ସା ଆଦି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅନେକ ଲୋକ କାମ କରନ୍ତି।

ଅଭ୍ୟାସ

୧. ନିମ୍ନଲିଖିତ ପ୍ରଶ୍ନଗୁଡ଼ିକର ଉତ୍ତର ସଂକ୍ଷେପରେ ଲେଖ।

କ) ପୃଥିବୀର ବୃହତ୍ତମ ପର୍ବତ ଶ୍ରେଣୀର ନାମ କ'ଣ ?

ଖ) ପୃଥିବୀର ଉଚ୍ଚତମ ଶୃଙ୍ଗର ନାମ ଲେଖ।

ଗ) କେଉଁ ଜଳପଥ ଏସିଆ ମହାଦେଶକୁ ଆଫ୍ରିକାଠାରୁ ଅଲଗା କରୁଅଛି ?

ଘ) ଏସିଆ ମହାଦେଶର ଦକ୍ଷିଣରେ କେଉଁ ମହାସାଗର ଅବସ୍ଥିତ ?

ଙ) କେଉଁ ମାଳଭୂମିକୁ ପୃଥିବୀର ଛାତ କୁହାଯାଏ ?

୨. ବନ୍ଧନୀ ମଧ୍ୟରୁ ଉପଯୁକ୍ତ ଶବ୍ଦ ବାଛି ଶୂନ୍ୟସ୍ଥାନ ପୂରଣ କର ।

କ) ଏସିଆ ମହାଦେଶର ପଶ୍ଚିମରେ ________ ମହାଦେଶ ଅବସ୍ଥିତ ।

(ଆଫ୍ରିକା, ଅଷ୍ଟ୍ରେଲିଆ, ଆଣ୍ଟାର୍କଟିକା, ଇଉରୋପ)

ଖ) ଏସିଆର ତୃଣଭୂମିକୁ ________ କୁହାଯାଏ ।

(ଷ୍ଟେପ୍ସ, ପ୍ରେରୀ, ପମ୍ପାସ, କାମ୍ପୋସ)

ଗ) ତୁନ୍ଦ୍ରାଞ୍ଚଳରେ ________ ପ୍ରାଣୀ ବାସ କରେ ।

(ବାଘ, ବଲ୍‌ଗାହରିଣ, ମାଙ୍କଡ଼, ସିଂହ)

ଘ) ମରୁଭୂମି ଅଞ୍ଚଳରେ _______ ଉଦ୍ଭିଦ ମିଳେ ।

(ବାଉଁଶ, ବେତ, ସିଝୁ, ଶାଳ)

ଙ) ପାହାଡ଼ିଆ ଅଞ୍ଚଳରେ ________ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ ।

(ଓଟ, କାରିବ୍ୟୁ, ୟାକ୍, ବଲ୍‌ଗାହରିଣ)

୩. ଏସିଆ ମହାଦେଶକୁ ଏକ ବୈଚିତ୍ର୍ୟମୟ ମହାଦେଶ କୁହାଯାଏ କାହିଁକି ?

ତୁମ ପାଇଁ କାମ

- ଏସିଆ ମହାଦେଶର ଏକ ରେଖାଙ୍କିତ ମାନଚିତ୍ରରେ ନିମ୍ନଲିଖିତ କେନାଲ, ନଦୀ, ପର୍ବତ ଆଦି ଦର୍ଶାଅ ।

ହିମାଳୟ ପର୍ବତମାଳା	ପାମିରଗ୍ରନ୍ଥି
ଟାଇଗ୍ରିସ୍ ନଦୀ	ଭୂମଧ୍ୟସାଗର
ସୁଏଜ କେନାଲ	

- ସ୍ଥଳଭାଗ ଦ୍ୱାରା ବେଷ୍ଟିତ ଏସିଆ ମହାଦେଶର ଦେଶଗୁଡ଼ିକର ତାଲିକା ପ୍ରସ୍ତୁତ କର ।
- ଜଳଭାଗଗୁଡ଼ିକୁ ସ୍ପର୍ଶ କରୁଥିବା ଦେଶଗୁଡ଼ିକର (ଏସିଆ ମହାଦେଶର) ନାମ ଲେଖ ଏବଂ ସେଗୁଡ଼ିକର ରାଜଧାନୀ ଉଲ୍ଲେଖ କର ।
- ଏସିଆ ମହାଦେଶର ଯେଉଁ ଦେଶଗୁଡ଼ିକ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଦ୍ୱୀପ ବା ଦ୍ୱୀପପୁଞ୍ଜକୁ ନେଇ ଗଠିତ ସେଗୁଡ଼ିକର ନାମ ଲେଖ ।

ଆଫ୍ରିକା

ଆଫ୍ରିକା ମହାଦେଶ କ୍ଷେତ୍ରଫଳ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ପୃଥିବୀର ଦ୍ୱିତୀୟ ବୃହତ୍ତମ ମହାଦେଶ । ଏହି ମହାଦେଶର ପ୍ରାୟ ମଧ୍ୟ ଭାଗରେ ବିଷୁବବୃତ୍ତ, ଉତ୍ତର ଭାଗରେ କର୍କଟ କ୍ରାନ୍ତି ଏବଂ ଦକ୍ଷିଣ ଭାଗରେ ମକର କ୍ରାନ୍ତି ଯାଇଅଛି । ଏହା ଏସିଆ ମହାଦେଶର ଦକ୍ଷିଣ-ପଶ୍ଚିମରେ ଓ ଇଉରୋପ ମହାଦେଶର ଦକ୍ଷିଣରେ ଅବସ୍ଥିତ । ଏହା ୩୫° ଦକ୍ଷିଣ ଅକ୍ଷାଂଶ ଓ ୩୭°

ତୁମେ ଜାଣିଛ କି ?

ଆଫ୍ରିକା ମହାଦେଶକୁ ପୂର୍ବରୁ ଅନ୍ଧକାରମୟ ମହାଦେଶ (Dark Continent) କୁହାଯାଉଥିଲା ।

ଉତ୍ତର ଅକ୍ଷାଂଶ ଏବଂ ୫୧° ପୂର୍ବ ଦ୍ରାଘିମା ଓ ୨୦° ପଶ୍ଚିମ ଦ୍ରାଘିମା ମଧ୍ୟରେ ଅବସ୍ଥିତ। ସୁଏଜ୍ କେନାଲ ଏହାକୁ ଏସିଆ ମହାଦେଶଠାରୁ ବିଚ୍ଛିନ୍ନ କରୁଅଛି। ଏହାର ପୂର୍ବ ଓ ଦକ୍ଷିଣରେ ଭାରତ ମହାସାଗର, ଦକ୍ଷିଣରେ ଆଣ୍ଟାର୍କଟିକା ମହାଦେଶ, ପଶ୍ଚିମରେ ଆଟ୍‌ଲାଣ୍ଟିକ ମହାସାଗର, ଉତ୍ତରରେ ଭୂମଧ୍ୟ ସାଗର ଏବଂ ଉତ୍ତର ପୂର୍ବରେ ଲୋହିତ ସାଗର ଅବସ୍ଥିତ।

ପ୍ରାକୃତିକ ବିଭାଗ

ଆଫ୍ରିକା ମହାଦେଶର ଉତ୍ତର ପଶ୍ଚିମାଞ୍ଚଳରେ ଆଟ୍‌ଲାସ ପର୍ବତମାଳା ଅବସ୍ଥିତ। ସମଗ୍ର ଆଫ୍ରିକା ମହାଦେଶ ଅନେକଗୁଡ଼ିଏ ମାଳଭୂମିକୁ ନେଇ ଗଠିତ। ତେଣୁ ଏହାକୁ **ମାଳଭୂମି ପୂର୍ଣ୍ଣ ମହାଦେଶ** ମଧ୍ୟ କୁହାଯାଏ।

ଏହାର ଉପକୂଳବର୍ତ୍ତୀ ଅଞ୍ଚଳ ଏବଂ ନଦୀ ଉପତ୍ୟକା ଅଞ୍ଚଳରେ ସମତଳଭୂମି ଦେଖାଯାଏ। ଏହାର ଉତ୍ତର ଭାଗରେ ପୃଥିବୀର ବୃହତ୍ତମ ଉଷ୍ଣ ମରୁଭୂମି ସାହାରା ଏବଂ ଦକ୍ଷିଣରେ କାଲାହାରୀ ମରୁଭୂମି ଅବସ୍ଥିତ।

ତୁମ ପାଇଁ କାମ

ଆଫ୍ରିକା ମହାଦେଶର ରେଖାଙ୍କିତ ମାନଚିତ୍ରରେ ବଡ଼ ବଡ଼ ନଦୀଗୁଡ଼ିକର ଗତିପଥ ଦର୍ଶାଅ।

ନଦୀ

ଆଫ୍ରିକା ମହାଦେଶରେ ପ୍ରବାହିତ ନୀଳନଦୀ ପୃଥିବୀର ଦୀର୍ଘତମ ନଦୀ। ଏହା ଭିକ୍ଟୋରିଆ ହ୍ରଦ ନିକଟରୁ ବାହାରି ସାହାରା ମରୁଭୂମି ମଧ୍ୟ ଦେଇ ପ୍ରବାହିତ ହେଲାପରେ ଭୂମଧ୍ୟ ସାଗରରେ ପଡ଼ିଅଛି। ଜାଇରେ, ନାଇଜର, ଜାମ୍ବେଜୀ ଓ ଅରେଞ୍ଜ ନଦୀ ଆଫ୍ରିକା ମହାଦେଶର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପ୍ରଧାନ ନଦୀ। ଜାମ୍ବେଜୀ ନଦୀରେ ଭିକ୍ଟୋରିଆ ଜଳପ୍ରପାତ ଅବସ୍ଥିତ।

ଜଳବାୟୁ ଓ ପ୍ରାକୃତିକ ଉଦ୍ଭିଦ

ଆଫ୍ରିକାର ଅଧିକାଂଶ ଅଞ୍ଚଳ ଉଭୟ କ୍ରାନ୍ତିବୃତ୍ତ ମଧ୍ୟରେ ଅବସ୍ଥିତ ହୋଇଥିବାରୁ ଏହାର ଜଳବାୟୁ ଉଷ୍ଣ ଓ ବର୍ଷସାରା ଅଧିକ ତାପମାତ୍ରା ଅନୁଭୂତ ହୁଏ। ଆଲ ଆଜିଜିୟା (ଲିବ୍ୟା) ଠାରେ ପୃଥିବୀର ସର୍ବୋଚ୍ଚ ତାପମାତ୍ରା ୫୮ ଡ଼ିଗ୍ରୀ ସେଲ୍‌ସିୟସ୍ ରେକର୍ଡ଼ କରାଯାଇଛି। ଆଫ୍ରିକାର ଉତ୍ତରାଂଶ ଉତ୍ତର ଗୋଲାର୍ଦ୍ଧରେ ଥିବାରୁ ଏଠାରେ ଗ୍ରୀଷ୍ମଋତୁ ଅନୁଭୂତ ହେଉଥିବା ବେଳେ ଦକ୍ଷିଣାଂଶ ଦକ୍ଷିଣ ଗୋଲାର୍ଦ୍ଧରେ ଥିବାରୁ ସେହି ସମୟରେ ସେଠାରେ ଶୀତଋତୁ ଅନୁଭୂତ ହୁଏ। ଆଫ୍ରିକାର ବିଭିନ୍ନ ଅଞ୍ଚଳରେ ବର୍ଷାର ପରିମାଣ ସମାନ ନୁହେଁ। ବିଷୁବରେଖାର ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ଅଞ୍ଚଳରେ ପ୍ରଚୁର ବୃଷ୍ଟିପାତ ହୋଇଥାଏ। ଉତ୍ତରପଶ୍ଚିମାଞ୍ଚଳରେ କମ୍ ବୃଷ୍ଟିପାତ ଯୋଗୁ ସାହାରା ମରୁଭୂମି ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଅଛି।

ବିଷୁବମଣ୍ଡଳରେ ବର୍ଷସାରା ତାପମାତ୍ରା ଓ ବୃଷ୍ଟି ଅଧିକ ହେବା ହେତୁ ସେଠାରେ ଘନ ଜଙ୍ଗଲ ଦେଖାଯାଏ। ଏହି ଜଙ୍ଗଲରେ ଗଛଗୁଡ଼ିକ ବହୁତ ଉଚ୍ଚ ଏବଂ ବର୍ଷସାରା ସବୁଜ ରହେ। ତେଣୁ ଏହାକୁ **ଚିରହରିତ୍ ଅରଣ୍ୟ** କୁହାଯାଏ। ଗଛଗୁଡ଼ିକ ଏତେ ଘଞ୍ଚ ଯେ ଭୂମିରେ ସୂର୍ଯ୍ୟକିରଣ ପଡ଼ିପାରେ ନାହିଁ। ମାତ୍ର ସାହାରା ଓ କାଲାହାରୀରେ ଉଦ୍ଭିଦ ପ୍ରାୟ ଜନ୍ମେ ନାହିଁ। କେବଳ କାକ୍‌ଟସ ଜାତୀୟ ବୃକ୍ଷ (ସିଝୁ,କଣ୍ଟାବୁଦା) ଉଠିଥାଏ। ଆଫ୍ରିକାର ଗ୍ରୀଷ୍ମମଣ୍ଡଳୀୟ ତୃଣଭୂମିକୁ **'ସାଭାନ୍ନା'** କୁହାଯାଏ। ମରୁଭୂମିରେ ଯେଉଁଠାରେ ଝରଣା ଥାଏ ସେଠାରେ **'ମରୁଦ୍ୟାନ'** ଦେଖାଯାଏ। କେତେକ ଖଜୁରୀ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବୃକ୍ଷ ମରୁଦ୍ୟାନରେ ଦେଖାଯାଏ।

ବିଷୁବ ମଣ୍ଡଳୀୟ ଦୁର୍ଗମ ଅରଣ୍ୟରେ ସିମ୍ପାଜୀ, ମାଙ୍କଡ଼, ହସ୍ତୀ, ଜଳହସ୍ତୀ, ଗଣ୍ଡା, କୁମ୍ଭୀର, ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ସାପ ଓ ପକ୍ଷୀ ବାସ କରନ୍ତି । ତୃଣଭୂମି ଅଞ୍ଚଳରେ ଗୟଳ, ଚିତା, ହରିଣ, ଜେବ୍ରା, ଜିରାଫ, ବିଲୁଆ, ସିଂହ ଓ ହେଟାବାଘ ଆଦି ପ୍ରାଣୀ ବାସ କରନ୍ତି । ଏହି ଅଞ୍ଚଳକୁ **ପୃଥିବୀର ଚିଡ଼ିଆଖାନା** କୁହାଯାଏ ।

ତୁମ ପାଇଁ କାମ

ବିଷୁବମଣ୍ଡଳୀୟ ଅଞ୍ଚଳର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପ୍ରାଣୀଙ୍କର ଚିତ୍ର ସଂଗ୍ରହ କର ।

ଜେବ୍ରା

ସିମ୍ପାଜୀ

ହରିଣ

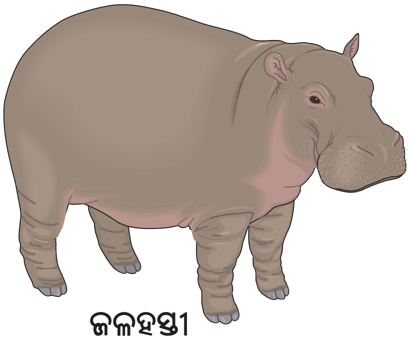
ଜଳହସ୍ତୀ

ଗଣ୍ଡା

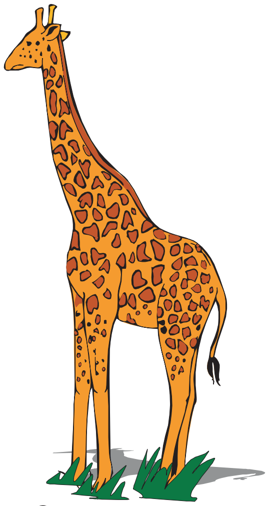
ଜିରାଫ୍

ପ୍ରଧାନ ପ୍ରଧାନ ଦେଶସମୂହ

ଦକ୍ଷିଣ ଆଫ୍ରିକା, ଜାଇରେ, ନାଇଜେରିଆ, ସୁଦାନ, ତାଞ୍ଜାନିଆ, ଘାନା, ଜାମ୍ବିଆ, ଆଲଜେରିଆ, ମରକୋ, ଇଜିପ୍ଟ, ଇଥିଓପିଆ ଆଦି ଏହି ମହାଦେଶର ପ୍ରଧାନ ରାଷ୍ଟ୍ର ।

ସହର

ଆଫ୍ରିକା ମହାଦେଶର ପ୍ରଧାନ ସହରଗୁଡ଼ିକର ନାମ ହେଉଛି ଜୋହାନସ୍‌ବର୍ଗ, ଆଲେକ୍‌ଜାଣ୍ଡ୍ରିଆ, ଆଦିସଆବାବା, ପ୍ରିଟୋରିଆ, କାଇରୋ, ତ୍ରିପୋଲି, ଖାରତୁମ, ଲାଗୋସ୍ ଆଦି । କାଇରୋ, ମିଶର ଦେଶର ରାଜଧାନୀ ଏବଂ ଆଫ୍ରିକା ମହାଦେଶର ବୃହତ୍ତମ ସହର । ଏହା ମଧ୍ୟ ଏକ ଶିଳ୍ପ, ବାଣିଜ୍ୟ ଓ ସଂସ୍କୃତିର ସହର ।

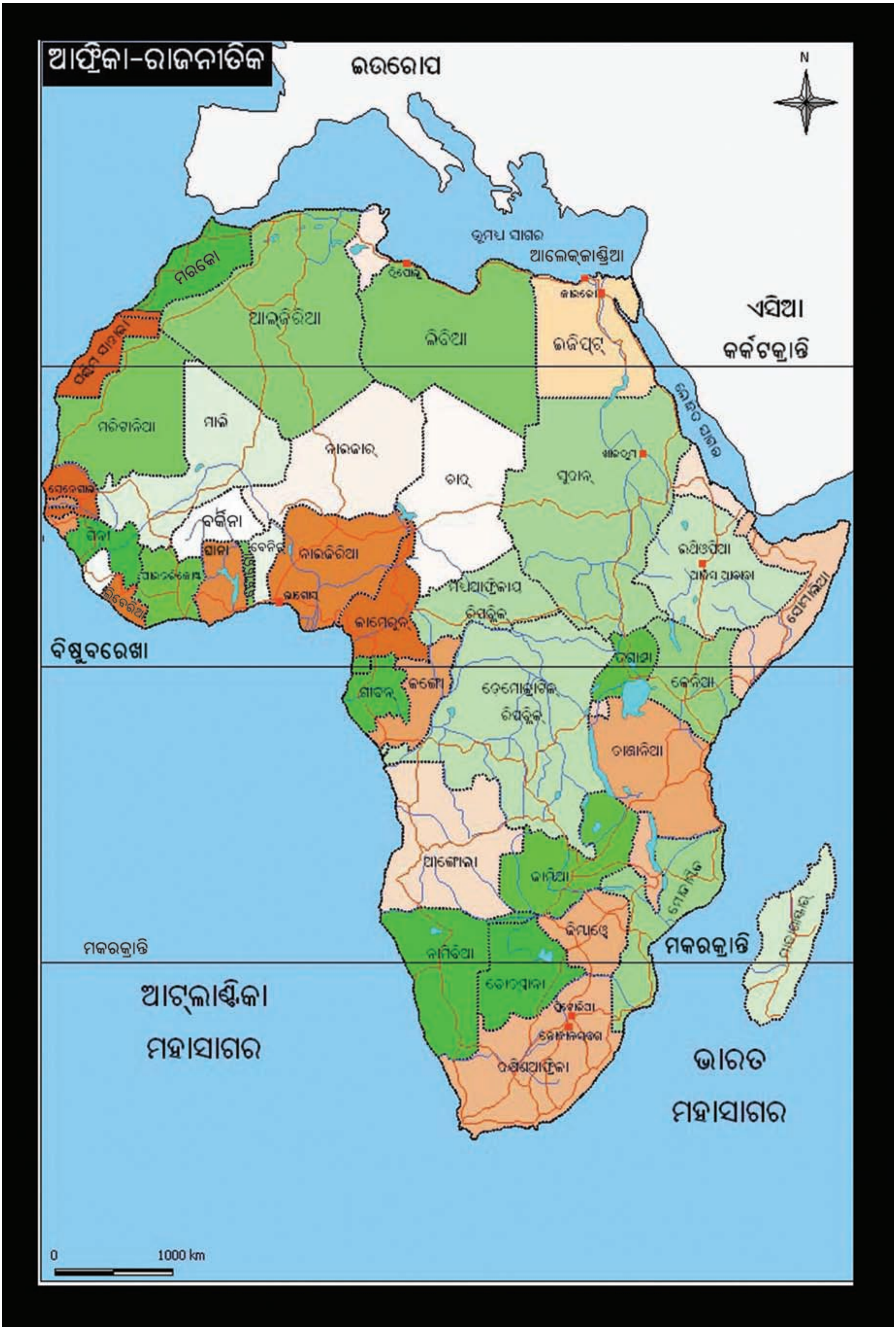
ଆଫ୍ରିକା-ରାଜନୀତିକ
ଇଉରୋପ
N
ଭୂମଧ୍ୟ ସାଗର
ଆଲେକ୍‌ଜାଣ୍ଡ୍ରିଆ
ଏସିଆ
କର୍କଟକ୍ରାନ୍ତି
ମରକୋ
ଆଲ୍‌ଜିରିଆ
ଲିବିଆ
ଇଜିପ୍ଟ୍
ମାଲି
ନାଇଜର୍
ଚାଦ୍
ସୁଦାନ୍
ବର୍କିନା
ଘାନା
ନାଇଜେରିଆ
ଇଥିଓପିଆ
ଆଡିସ ଆବାବା
ସୋମାଲିଆ
କାମେରୁନ୍
ବିଷୁବରେଖା
ଗାବନ୍
କଙ୍ଗୋ
ଡେମୋକ୍ରାଟିକ୍
ରିପବ୍ଲିକ୍
କେନିଆ
ଟାଞ୍ଜାନିଆ
ଆଙ୍ଗୋଲା
ଜାମ୍ବିଆ
ଜିମ୍ବାୱେ
ମକରକ୍ରାନ୍ତି
ନାମିବିଆ
ବୋତ୍ସ୍ୱାନା
ଦକ୍ଷିଣ ଆଫ୍ରିକା
ମକରକ୍ରାନ୍ତି
ଆଟ୍‌ଲାଣ୍ଟିକା
ମହାସାଗର
ଭାରତ
ମହାସାଗର
0
1000 km

ଏଠାରେ ଅନେକ **ପିରାମିଡ଼** ଅଛି । ପିରାମିଡ଼ଗୁଡ଼ିକ ମିଶର ଦେଶର ପୂର୍ବ ରାଜାମାନଙ୍କର କବରସ୍ଥଳୀ ।

ପିରାମିଡ଼

ଅଧିବାସୀ ଏବଂ ସେମାନଙ୍କର ଜୀବନଯାପନ ପ୍ରଣାଳୀ

ଆଫ୍ରିକାରେ ସାଧାରଣତଃ ଆଫ୍ରିକୀୟ ଏବଂ ଅଣ ଆଫ୍ରିକୀୟ ଅଧିବାସୀ ବାସ କରନ୍ତି । ନିଗ୍ରୋମାନେ ଆଫ୍ରିକାର ପ୍ରାଚୀନ ଅଧିବାସୀ । ଅଣ ଆଫ୍ରିକୀୟମାନେ ଏସିଆ ଓ ଇଉରୋପ ମହାଦେଶରୁ ଆସି ଏଠାରେ ଶହ ଶହ ବର୍ଷ ଧରି ବାସ କରୁଛନ୍ତି । ନୀଳନଦୀର ଉପତ୍ୟକା ଏବଂ ତା'ର ତ୍ରିକୋଣଭୂମି ଅଞ୍ଚଳରେ ମୃତ୍ତିକା ଉର୍ବର ଓ ଜଳସେଚନର ସୁବିଧା ଥିବା ଯୋଗୁ ଲୋକମାନେ କୃଷିକାର୍ଯ୍ୟ ଓ ଗୋପାଳନ କରି ଜୀବିକା ନିର୍ବାହ କରନ୍ତି । ଭୂମଧ୍ୟ ସାଗର ତୀରବର୍ତ୍ତୀ ଅଞ୍ଚଳର ଲୋକେ ଅଙ୍ଗୁର, କମଳାଲେମ୍ବୁ ଇତ୍ୟାଦି ଫଳଚାଷ କରି ଜୀବନ ନିର୍ବାହ କରନ୍ତି । ତୃଣଭୂମିମାନଙ୍କରେ ଗୋରୁ,ମେଷ ଇତ୍ୟାଦି ପଶୁପାଳନ କରିଥାଆନ୍ତି । ସୁନା, ହୀରା, ଇତ୍ୟାଦି ବିଭିନ୍ନ ଖଣି; ରବର, ଫଳ ଆଦି କୃଷି; ଶିଳ୍ପ, ବାଣିଜ୍ୟ, ଗମନାଗମନ ଆଦି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅନେକ ଲୋକ ନିଯୁକ୍ତି ପାଇ ଜୀବିକା ନିର୍ବାହ କରନ୍ତି ।

ତୁମ ପାଇଁ କାମ

ଆଫ୍ରିକାର ବିଭିନ୍ନ ଆଦିମ ଅଧିବାସୀଙ୍କ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ତଥ୍ୟ ସଂଗ୍ରହ କର ।

ଅଭ୍ୟାସ

୧. ନିମ୍ନଲିଖିତ ପ୍ରଶ୍ନଗୁଡ଼ିକର ଉତ୍ତର ଅତି ସଂକ୍ଷେପରେ ଲେଖ ।

କ) ଆଫ୍ରିକା ମହାଦେଶର ଉତ୍ତର ପଶ୍ଚିମ ଭାଗରେ କେଉଁ ପର୍ବତ ଅବସ୍ଥିତ ?

ଖ) ଆଫ୍ରିକା ମହାଦେଶରେ ପ୍ରବାହିତ ଦୁଇଟି ନଦୀର ନାମ ଲେଖ।

ଗ) ପୃଥିବୀର ବୃହତ୍ତମ ମରୁଭୂମିର ନାମ କ'ଣ ?

ଘ) କେଉଁମାନେ ଆଫ୍ରିକାର ମୂଳ ଅଧିବାସୀ ?

ଙ) ପୃଥିବୀର ଦୀର୍ଘତମ ନଦୀର ନାମ ଲେଖ। ଏହା କେଉଁ ସାଗରରେ ପଡ଼ିଅଛି ?

ଚ) ମରୁଦ୍ୟାନ କେଉଁଠି ଦେଖାଯାଏ ?

ଛ) ପିରାମିଡ଼ କେଉଁ ଦେଶରେ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ ?

୨. ଆଫ୍ରିକାର ଅଧିବାସୀମାନଙ୍କର ପ୍ରଧାନ ଜୀବିକାଗୁଡ଼ିକ କ'ଣ କ'ଣ ବର୍ଣ୍ଣନା କର।

ତୁମ ପାଇଁ କାମ

- ଆଫ୍ରିକାର ରେଖାଙ୍କିତ ମାନଚିତ୍ର ଅଙ୍କନ କରି ନିମ୍ନଲିଖିତଗୁଡ଼ିକୁ ଦର୍ଶାଅ।

  ଆଟ୍ଲାସ୍ ପର୍ବତ

  ସାହାରା ଓ କାଲାହାରୀ ମରୁଭୂମି

  ଭିକ୍ଟୋରିଆ ହ୍ରଦ

- ଆଫ୍ରିକା ମହାଦେଶର ଯେକୌଣସି ୧୫ଟି ଦେଶର ନାମ ସହ ପ୍ରତ୍ୟେକର ରାଜଧାନୀଗୁଡ଼ିକର ଏକ ତାଲିକା ପ୍ରସ୍ତୁତ କର।

ଉତ୍ତର ଆମେରିକା

ଉତ୍ତର ଆମେରିକା ପୃଥିବୀର ତୃତୀୟ ବୃହତ୍ତମ ମହାଦେଶ । ଏହି ମହାଦେଶ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ଉତ୍ତର ଗୋଲାର୍ଦ୍ଧରେ ଅବସ୍ଥିତ । ଏହାର ଉତ୍ତର ଭାଗ ପ୍ରଶସ୍ତ ଓ ଦକ୍ଷିଣ ଭାଗ ସଂକୀର୍ଣ୍ଣ । ଏହି ମହାଦେଶ ୭° ଉ. ସମାକ୍ଷରେଖାରୁ ୮୪° ଉ. ସମାକ୍ଷରେଖା ଓ ୧୨° ପ. ଦ୍ରାଘିମାରେଖା ଠାରୁ ୧୭୩° ପ. ଦ୍ରାଘିମାରେଖା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବିସ୍ତୃତ । କର୍କଟକ୍ରାନ୍ତି ଏହାର ଦକ୍ଷିଣ

ଭାଗରେ ଯାଇଅଛି । ଉତ୍ତର-ପଶ୍ଚିମରେ ବେରିଂ ପ୍ରଣାଳୀ ଏହାକୁ ଏସିଆ ମହାଦେଶଠାରୁ ବିଚ୍ଛିନ୍ନ କରୁଅଛି ।

ଏହାର ଉତ୍ତରରେ ସୁମେରୁ ମହାସାଗର, ପୂର୍ବରେ ଆଟ୍‌ଲାଣ୍ଟିକ ମହାସାଗର, ଦକ୍ଷିଣରେ ଦକ୍ଷିଣ ଆମେରିକା ଏବଂ ପଶ୍ଚିମରେ ପ୍ରଶାନ୍ତ ମହାସାଗର ଅବସ୍ଥିତ ।

ପ୍ରଣାଳୀ

ଏକ ସଂକୀର୍ଣ୍ଣ ଜଳଭାଗ ଯାହା ଦୁଇଟି ବୃହତ୍ ଜଳରାଶିକୁ ସଂଯୋଗ କରେ ତାହାକୁ ପ୍ରଣାଳୀ କୁହାଯାଏ ।

ପ୍ରାକୃତିକ ଗଠନ

ଉତ୍ତର ଆମେରିକାର ପଶ୍ଚିମ ଉପକୂଳରେ ପ୍ରଶାନ୍ତ ମହାସାଗର ସହ ସମାନ୍ତରାଳ ଭାବରେ ରକି ପର୍ବତଶ୍ରେଣୀ, ପୂର୍ବ ଉପକୂଳରେ ଆଟ୍‌ଲାଣ୍ଟିକ୍ ମହାସାଗର କୂଳରେ ଆପେଲେସିଆନ୍ ପର୍ବତ ଶ୍ରେଣୀ, କେନ୍ଦ୍ରଭାଗରେ ବୃହତ୍ ସମତଳ ଭୂମି ଏବଂ ଉତ୍ତର ପୂର୍ବ ଭାଗରେ କାନାଡ଼ା ମାଳଭୂମି ଅବସ୍ଥିତ ।

ତୁମ ପାଇଁ କାମ

ଉତ୍ତର ଆମେରିକାର ରେଖାଙ୍କିତ ମାନଚିତ୍ରରେ ବଡ଼ ବଡ଼ ନଦୀ ଗୁଡ଼ିକର ଗତିପଥ ଦର୍ଶାଅ ।

ନଦୀ

ସେଣ୍ଟଲରେନ୍‌ସ୍, ମିଶୋରୀ, ମିସିସିପି, କଲମ୍ବିଆ ଓ କଲୋରାଡ଼ୋ ଆଦି ନଦୀ ଉତ୍ତର ଆମେରିକାରେ ପ୍ରବାହିତ ମୁଖ୍ୟ ନଦୀ ।

ଜଳବାୟୁ

ଉତ୍ତର ଆମେରିକାର ଉତ୍ତର ଭାଗ ଉତ୍ତରମେରୁର ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ହୋଇଥିବାରୁ ସେଠାରେ ବର୍ଷସାରା ଶୀତ ଏବଂ ଦକ୍ଷିଣ ଭାଗ ବିଷୁବରେଖାର ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ହୋଇଥିବାରୁ ଅଧିକ ଗରମ ଅନୁଭୂତ ହୁଏ । ପୂର୍ବ ଓ ପଶ୍ଚିମ ଉପକୂଳରେ ଗ୍ରୀଷ୍ମଦିନେ ପ୍ରଚୁର ବୃଷ୍ଟିପାତ ହୁଏ । ଉତ୍ତର ଆମେରିକାର ଅଧିକାଂଶ ଭାଗରେ ଶୀତଋତୁରେ ଭୀଷଣ ଶୀତ ହୁଏ । ଉତ୍ତର ମେରୁ ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ଅଞ୍ଚଳରେ ତୁଷାରଝଡ଼ ମଧ୍ୟ ହୁଏ ।

ପ୍ରାକୃତିକ ଉଦ୍ଭିଦ

ଉତ୍ତର ଆମେରିକାର ଉତ୍ତରାଂଶରେ ଥିବା ତୁନ୍ଦ୍ରାଞ୍ଚଳରେ ଗ୍ରୀଷ୍ମଋତୁରେ ବରଫ ତରଳିଗଲେ ସ୍ଥାନେ ସ୍ଥାନେ ବିଭିନ୍ନ ଜାତିର ଶୈବାଳ ଓ ହିମଗୁଳ୍ମ ଜନ୍ମେ । ଏହି ପ୍ରକାର ପ୍ରାକୃତିକ ଉଦ୍ଭିଦକୁ **ତୁନ୍ଦ୍ରା ଉଦ୍ଭିଦ** କୁହାଯାଏ ।

ତୁନ୍ଦ୍ରାଞ୍ଚଳ

ଏସିଆ ମହାଦେଶର ତୁନ୍ଦ୍ରାଞ୍ଚଳ ପରି ଉତ୍ତର ଆମେରିକାର ଉତ୍ତରାଂଶରେ ମଧ୍ୟ ତୁନ୍ଦ୍ରାଞ୍ଚଳ ଦେଖାଯାଏ । ଏଠାରେ ବର୍ଷସାରା ଜଳବାୟୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଥଣ୍ଡା ରହେ । ଗ୍ରୀଷ୍ମକାଳ ସ୍ୱଳ୍ପସ୍ଥାୟୀ ତାପମାତ୍ରା ହିମାଙ୍କର ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱରେ ମାତ୍ର ୧୦° ସେଲ୍‌ସିୟସ୍ ମଧ୍ୟରେ ରହେ । ଏଠାରେ କୌଣସି ପ୍ରକାର ବୃକ୍ଷ ଦେଖାଯାଏ ନାହିଁ ।

ପାଇନ୍ ସ୍ପ୍ରୁସ୍

ତୁନ୍ଦ୍ରାଞ୍ଚଳର ଦକ୍ଷିଣକୁ ତାପମାତ୍ରା ଅଧିକ ହେତୁ ବୃକ୍ଷ ଅଧିକ ଉଚ୍ଚ ଏବଂ ସଳଖ ହୋଇଥାଏ । ଏହାକୁ **ସରଳ ବର୍ଗୀୟ ଅରଣ୍ୟ ବା ଟାଇଗା** କୁହାଯାଏ । ଏହି ଅରଣ୍ୟରେ ସ୍ପ୍ରୁସ୍, ପାଇନ୍, ଫିର, ଦେବଦାରୁ ଆଦି ନରମ କାଠର ବୃକ୍ଷ ଜନ୍ମେ । ଉତ୍ତର ଆମେରିକାର ଦକ୍ଷିଣରେ ତାଳ, ମେହଗାନୀ ଓ ରୋଜ୍-ଉଡ୍ ପ୍ରଭୃତି ଶକ୍ତ କାଠ ବିଶିଷ୍ଟ ବୃକ୍ଷ ଦେଖାଯାଏ । କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ସମତଳ ଅଞ୍ଚଳରେ ଦେଖାଯାଉଥିବା ବିସ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ତୃଣଭୂମିକୁ **ପ୍ରେରୀ** କୁହାଯାଏ ।

ବନ୍ୟଜନ୍ତୁ

ଉତ୍ତର ଆମେରିକାର ତୁନ୍ଦ୍ରାଞ୍ଚଳରେ ବଲ୍‌ଗାହରିଣ, ୱାଲରସ୍, ଧଳାଭାଲୁ, ସିଲ୍, କାରିବୋ ଆଦି ପଶୁ ରହନ୍ତି । ବିଭର, ଧଳା କୋକିଶିଆଳୀ, ଲିଙ୍କ୍ସ, ମିଙ୍କ୍, ଗଧିଆ ପ୍ରଭୃତି ଲୋମଶ ପ୍ରାଣୀ ଟାଇଗା ଅଞ୍ଚଳରେ ବାସ କରନ୍ତି । ରକି ପାର୍ବତ୍ୟାଞ୍ଚଳରେ ବଡ଼ ବଡ଼ ଶିଙ୍ଗ ଥିବା ବଣୁଆଛେଳି ଓ ଗ୍ରିଜ୍‌ଲିଭାଲୁ ଦେଖାଯାଆନ୍ତି ।

ସିଲ୍

କାରିବୋ

ଧଳାଭାଲୁ

ଦେଶ ସମୂହ

କାନାଡ଼ା, ଯୁକ୍ତରାଷ୍ଟ୍ର ଆମେରିକା, ମେକ୍ସିକୋ, ଗ୍ୱାଟାମେଲା, ନିକାରାଗୁଆ, ପାନାମା, ୱେଷ୍ଟଇଣ୍ଡିଜ, ଗ୍ରୀନ୍‌ଲ୍ୟାଣ୍ଡ, ଆଲାସ୍କା ଆଦି ଉତ୍ତର ଆମେରିକାର ଦେଶ ସମୂହ ।

ସହର

ଉତ୍ତର ଆମେରିକାରେ ଯୁକ୍ତରାଷ୍ଟ୍ର ଆମେରିକା, କାନାଡ଼ା ଓ ମେକ୍ସିକୋରେ ଖୁବ୍ ବଡ଼ ସହରମାନ ରହିଅଛି । କାନାଡ଼ାର ଟରଣ୍ଟୋ, ଅଟାୱା, ଯୁକ୍ତରାଷ୍ଟ୍ର ଆମେରିକାର ନିଉୟର୍କ, ଚିକାଗୋ, ୱାଶିଂଗଟନ୍ (ଡ଼ି.ସି), ଲସ୍ ଏଞ୍ଜେଲସ୍ ଓ ମେକ୍ସିକୋର ରାଜଧାନୀ 'ମେକ୍ସିକୋ ସହର' ଉତ୍ତର ଆମେରିକାର ବଡ଼ ବଡ଼ ସହରମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଉଲ୍ଲେଖଯୋଗ୍ୟ । ୱାଶିଙ୍ଗଟନ୍ ଡ଼ି.ସି. ଯୁକ୍ତରାଷ୍ଟ୍ର ଆମେରିକାର ରାଜଧାନୀ ଓ ଅଟାୱା କାନାଡ଼ାର ରାଜଧାନୀ ଅଟେ ।

ତୁମ ପାଇଁ କାମ

ଉତ୍ତର ଆମେରିକାର ୫ଟି ଦେଶ ଓ ସେଗୁଡ଼ିକର ରାଜଧାନୀର ନାମ ଲେଖ।

ଅଧିବାସୀ ଓ ସେମାନଙ୍କର ଜୀବନଯାପନ ପ୍ରଣାଳୀ

ଏସ୍କିମୋ ଓ ଲୋହିତ ଭାରତୀୟମାନେ ଉତ୍ତର ଆମେରିକାର ଆଦିମ ଅଧିବାସୀ। ଏସ୍କିମୋମାନେ ଗ୍ରୀନ୍‌ଲ୍ୟାଣ୍ଡ ଓ ଲାବ୍ରାଡ଼ର ଉପକୂଳବର୍ତ୍ତୀ ଅଞ୍ଚଳ ଓ ଲୋହିତ ଭାରତୀୟମାନେ ପ୍ରେରୀ ଅଞ୍ଚଳରେ ବାସ କରନ୍ତି। ଚାଷ, ଗୋପାଳନ, ଶିଳ୍ପ, ଶିକ୍ଷା, ଚିକିତ୍ସା ବିଜ୍ଞାନ, ଗମନାଗମନ, ଖଣି ଖନନ, ମାଛ ଧରିବା ଆଦି ଉକ୍ତ ମହାଦେଶର ଲୋକମାନଙ୍କର ପ୍ରଧାନ ଜୀବିକା। ମାଛଧରିବା, ଚାଷକାର୍ଯ୍ୟ ଆଦି ପ୍ରାୟ ମେସିନ୍ ସାହାଯ୍ୟରେ ହୋଇଥାଏ। ମାଂସ ପାଇଁ ଏଠାରେ ଘୁଷୁରି ପାଳନ କରାଯାଏ। ଦୁଗ୍ଧ ଓ ମାଂସ ପାଇଁ ଗୋପାଳନ କରାଯାଏ। ବଡ଼ ବଡ଼ ଗୋପାଳନ କେନ୍ଦ୍ରକୁ **ର୍‍ୟାଞ୍ଚ୍** କୁହାଯାଏ।

ଅଭ୍ୟାସ

୧. ନିମ୍ନଲିଖିତ ପ୍ରଶ୍ନଗୁଡ଼ିକର ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ଉତ୍ତର ଦିଅ ।

କ) ଉତ୍ତର ଆମେରିକାକୁ କେଉଁ କେଉଁ ପ୍ରାକୃତିକ ବିଭାଗରେ ବିଭାଜିତ କରାଯାଇଅଛି ?

ଖ) ଏହି ମହାଦେଶରେ ପ୍ରବାହିତ ଚାରିଗୋଟି ନଦୀର ନାମ ଲେଖ ।

ଗ) ଉତ୍ତର ଆମେରିକାର ମେରୁ ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ଅଞ୍ଚଳରେ କି ପ୍ରକାର ଉଦ୍ଭିଦ ଦେଖାଯାଏ ?

ଘ) ଟାଇଗା ଅଞ୍ଚଳରେ ଦେଖାଯାଉଥିବା ବନ୍ୟପ୍ରାଣୀ ଦୁଇଟିର ନାମ ଲେଖ ।

ଙ) ଉତ୍ତର ଆମେରିକାରେ ଅବସ୍ଥିତ ୪ଟି ଦେଶର ନାମ ଲେଖ ।

୨. ବନ୍ଧନୀ ମଧ୍ୟରୁ ଉପଯୁକ୍ତ ଶବ୍ଦ ବାଛି ଶୂନ୍ୟସ୍ଥାନ ପୂରଣ କର ।

କ) ଉତ୍ତର ଆମେରିକାରେ ଥିବା ତୃଣଭୂମିକୁ ___________ କୁହାଯାଏ ।

(ଡାଉନ୍‌ସ, ଷ୍ଟେପ୍, ପ୍ରେରୀ, ପମ୍ପାସ)

ଖ) ଯୁକ୍ତରାଷ୍ଟ୍ର ଆମେରିକାର ରାଜଧାନୀର ନାମ ___________ ଅଟେ ।

(ଚିକାଗୋ, ୱାଶିଙ୍ଗଟନ୍ ଡ଼ି.ସି., ନିଉୟର୍କ, ଲସଆଞ୍ଜେଲସ୍)

ଗ) ଉତ୍ତର ଆମେରିକାର ପଶ୍ଚିମରେ ___________ ମହାସାଗର ଅଟେ ।

(ପ୍ରଶାନ୍ତ, ଭାରତ, ଆଟ୍‌ଲାଣ୍ଟିକ୍ , ସୁମେରୁ)

ଘ) କ୍ଷେତ୍ରଫଳ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଉତ୍ତର ଆମେରିକା ପୃଥିବୀର ___________ ବୃହତ୍ତମ ମହାଦେଶ ।

(ଦ୍ୱିତୀୟ, ତୃତୀୟ, ଚତୁର୍ଥ, ପଞ୍ଚମ)

ଙ) ଉତ୍ତର ଆମେରିକାର ବୃହତ୍ ଗୋପାଳନ କେନ୍ଦ୍ରକୁ ___________ କୁହାଯାଏ ।

(ପ୍ରେରୀ, ର୍‍ୟାଞ୍ଚ୍, କ୍ୟାମ୍ପୋସ, ଲାନୋସ୍)

ତୁମ ପାଇଁ କାମ

- ଉତ୍ତର ଆମେରିକାର ରେଖାଙ୍କିତ ମାନଚିତ୍ରରେ ନିମ୍ନଲିଖିତଗୁଡ଼ିକୁ ଦର୍ଶାଅ ।
  (ଆପେଲେସିଆନ୍ ପର୍ବତମାଳା, ରକି ପର୍ବତ ଶ୍ରେଣୀ, ପ୍ରେରୀ ଅଞ୍ଚଳ
- ଲୋହିତ ଭାରତୀୟମାନଙ୍କ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଅଧିକ ତଥ୍ୟ ସଂଗ୍ରହ କର ।

ଦକ୍ଷିଣ ଆମେରିକା

ଦକ୍ଷିଣ ଆମେରିକା ମହାଦେଶ ଉତ୍ତର ଆମେରିକାର ଦକ୍ଷିଣକୁ ଅବସ୍ଥିତ । ଏହା ୧୨° ଉତ୍ତର ଅକ୍ଷାଂଶ ଓ ୫୫° ଦକ୍ଷିଣ ଅକ୍ଷାଂଶ ଏବଂ ୩୫° ପଶ୍ଚିମ ଦ୍ରାଘିମା ଓ ୮୧° ପଶ୍ଚିମ ଦ୍ରାଘିମା ମଧ୍ୟରେ ଅବସ୍ଥିତ । ମହାଦେଶର ଅଧିକ ଭାଗ ଦକ୍ଷିଣ ଗୋଲାର୍ଦ୍ଧରେ ରହିଅଛି । ଏହି ମହାଦେଶର ଉତ୍ତର ଭାଗ ଓସାରିଆ ଓ ଦକ୍ଷିଣ ଆଡ଼କୁ କ୍ରମଶଃ ସଂକୀର୍ଣ୍ଣ । ଉତ୍ତର ଆମେରିକା ସହିତ ଏହି ମହାଦେଶଟି **ପାନାମା ଯୋଜକ** ଦ୍ୱାରା ସଂଯୁକ୍ତ ଥିଲା । ବର୍ତ୍ତମାନ ଏଠାରେ ପାନାମା କେନାଲ ଖନନ କରି ପ୍ରଶାନ୍ତ ମହାସାଗର ଓ ଆଟ୍‌ଲାଣ୍ଟିକ ମହାସାଗରକୁ ସଂଯୋଗ କରାଯାଇଛି ।

ଯୋଜକ

ଏକ ସଂକୀର୍ଣ୍ଣ ସ୍ଥଳଭାଗ ଯେଉଁଟି ଦୁଇଟି ବୃହତ୍ ସ୍ଥଳଭାଗକୁ ଯୋଗ କରେ ।

ବିଷୁବରେଖା ଏବଂ ମକରକ୍ରାନ୍ତି ଏହି ମହାଦେଶ ଉପର ଦେଇ ଯାଇଛନ୍ତି । ଏହାର ଉତ୍ତରରେ ଉତ୍ତର ଆମେରିକା ଓ ପୂର୍ବରେ ଆଟ୍‌ଲାଣ୍ଟିକ ମହାସାଗର, ଦକ୍ଷିଣରେ ଆଣ୍ଟାର୍କଟିକା ମହାଦେଶ ଏବଂ ପଶ୍ଚିମରେ ପ୍ରଶାନ୍ତ ମହାସାଗର ଅବସ୍ଥିତ । ଏହି ମହାଦେଶର ପଶ୍ଚିମ ଭାଗରେ ସମୁଦ୍ରକୂଳ ସହିତ ସମାନ୍ତର ଭାବରେ ଆଣ୍ଡିଜ୍ ପର୍ବତଶ୍ରେଣୀ ଅବସ୍ଥିତ । ଏହାର ମଧ୍ୟ ଭାଗ ସମତଳଭୂମି ଓ ପୂର୍ବ ଭାଗ ମାଳଭୂମି ଦ୍ୱାରା ଗଠିତ ।

ନଦୀ

ଦକ୍ଷିଣ ଆମେରିକାରେ ପ୍ରବାହିତ ଆମାଜନ ନଦୀ ପୃଥିବୀର ବୃହତ୍ତମ ନଦୀ । ନଦୀମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଆଣ୍ଡିଜ ପର୍ବତମାଳାରୁ ବାହାରିଥିବା ଓରିନୋକୋ, ପାରାନା-ପାରାଗୁଏ, ଉରୁଗୁଏ ଆଦି ପ୍ରଧାନ । ଏଗୁଡ଼ିକ ସୁନାବ୍ୟ ।

ସୁନାବ୍ୟ

ଯେଉଁ ନଦୀଗୁଡ଼ିକରେ ବର୍ଷସାରା ନୌଚାଳନା (ନୌପରିବହନ) ସମ୍ଭବପର ହୋଇଥାଏ, ସେହିଭଳି ନଦୀକୁ ସୁନାବ୍ୟ କୁହାଯାଏ ।

ଜଳବାୟୁ ଓ ପ୍ରାକୃତିକ ଉଦ୍ଭିଦ

ଏହି ମହାଦେଶର ବିଷୁବ ବୃତ୍ତ ଏବଂ ମକର କ୍ରାନ୍ତି ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତୀ ଅଞ୍ଚଳରେ ଉଷ୍ଣ ଜଳବାୟୁ ଅନୁଭୂତ ହୁଏ । ମହାଦେଶର ଦକ୍ଷିଣ ପ୍ରାନ୍ତ କୁମେରୁ ବୃତ୍ତର ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ହୋଇଥିବାରୁ ଏଠାରେ ଅତ୍ୟଧିକ ଶୀତ ଅନୁଭୂତ ହୁଏ । ପାର୍ବତ୍ୟ ଅଞ୍ଚଳରେ ମଧ୍ୟ ଥଣ୍ଡା ପଡ଼େ । ସମଗ୍ର ମହାଦେଶରେ ଉତ୍ତମ ବୃଷ୍ଟିପାତ ହୋଇଥାଏ । ଆମାଜନ ନଦୀ ଉପତ୍ୟକା ଅଞ୍ଚଳରେ ବର୍ଷସାରା ପ୍ରଚୁର ବୃଷ୍ଟିପାତ ହୁଏ । ତେଣୁ ଏଠାରେ ନିରକ୍ଷୀୟ ଚିରହରିତ ଅରଣ୍ୟ ଦେଖାଯାଏ । ଏହି ଅରଣ୍ୟକୁ **ସେଲ୍‌ଭା** କୁହାଯାଏ ।

ଦକ୍ଷିଣ ଆମେରିକା :ପ୍ରାକୃତିକ
N
ଉତ୍ତର
ଆଟ୍‌ଲାଣ୍ଟିକ
ମହାସାଗର
ବିଷୁବରେଖା
ସେ ଲ୍ ଭା
ପ୍ରଶାନ୍ତ
ମହାସାଗର
ମକରକ୍ରାନ୍ତି
ଦକ୍ଷିଣ
ଆଟ୍‌ଲାଣ୍ଟିକ
ମହାସାଗର
ମିଟର
6000
4000
2000
1000
400
200
0
1000 km

ଏହି ଅରଣ୍ୟ ପୃଥିବୀର ବୃହତ୍ତମ ଅରଣ୍ୟ। ଆମାଜନ ନଦୀର ଉଭୟ ପାର୍ଶ୍ୱରେ **ସାଭାନ୍ନା** ତୃଣଭୂମି ଦେଖାଯାଏ। ସାଭାନ୍ନା ତୃଣଭୂମିକୁ ବ୍ରାଜିଲ୍‌ରେ **'କାମ୍ପୋସ୍'** ଏବଂ ଓରିନୋକୋ ନଦୀ ଉପତ୍ୟକାରେ **'ଲାନୋସ୍'** କୁହାଯାଏ। ଆର୍ଜେଣ୍ଟିନାର ନାତିଶୀତୋଷ୍ଣ ତୃଣଭୂମିକୁ **'ପମ୍ପାସ'** କୁହାଯାଏ। ଏଠାରେ ପ୍ରଚୁର ଶସ୍ୟ ଉତ୍ପାଦିତ ହୋଇଥାଏ। ପମ୍ପାସର ଦକ୍ଷିଣରେ ଅତି ଅଳ୍ପ ବୃଷ୍ଟିପାତ ହେଉଥିବା ଅଞ୍ଚଳରେ **ପାଟାଗୋନିଆ** ନାମକ ନାତିଶୀତୋଷ୍ଣମଣ୍ଡଳୀୟ ମରୁଭୂମି ଦେଖାଯାଏ। ଏଠାରେ କଣ୍ଟା ଜାତୀୟ ଗଛ ଦେଖାଯାଏ।

ଜୀବଜନ୍ତୁ

ଏହି ଅଞ୍ଚଳରେ ବାସ କରୁଥିବା ରିଆପକ୍ଷୀ ଉଡ଼ିପାରେ ନାହିଁ। ସେଲଭା ଅରଣ୍ୟରେ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ସରୀସୃପ, ମାଙ୍କଡ଼, ଜାଗୁଆର ଓ ପୁମା ପରି ହିଂସ୍ରଜନ୍ତୁ, ବଜ୍ରକାପ୍ତା ଓ ଅନେକ ଜାତିର ପକ୍ଷୀବାସ କରନ୍ତି। କାମ୍ପୋସ ତୃଣଭୂମିରେ ବଜ୍ରକାପ୍ତା, ବଣଘୁଷୁରୀ, ହରିଣ ଓ ପୁମା ଦେଖାଯାଆନ୍ତି। ପାଟାଗୋନିଆରେ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରଜାତିର ମୂଷା, ଏଣ୍ଡୁଅ, ସାପ ଇତ୍ୟାଦି ଦେଖାଯାଆନ୍ତି। ଜାଗୁଆର ଦକ୍ଷିଣ ଆମେରିକାର ଚିତାବାଘ। ଏହା ଗଛ ଚଢ଼ିପାରେ ଓ ପାଣିରେ ପହଁରିପାରେ। ପୁମା ଦକ୍ଷିଣ ଆମେରିକାର ଏକ ବଡ଼ ହିଂସ୍ର ଓ ବଳବାନ ପ୍ରାଣୀ। ଆର୍ମାଡ଼ିଲୋ ଏକ ଦନ୍ତହୀନ ପ୍ରାଣୀ। ଏହାର ଜିଭ ଓ ମୁହଁ ଲମ୍ବା। ଏହା କୀଟପତଙ୍ଗ, ଜନ୍ଦା, ପିମ୍ପୁଡ଼ି ପ୍ରଭୃତି ଖାଇ ବଂଚେ।

ଲାମା, ଆଲପ୍‌କା, ଭିକୁନା ପ୍ରଭୃତି ଲୋମଶ ଜନ୍ତୁ ମଧ୍ୟ ବାସ କରନ୍ତି। ଆଣ୍ଡିଜ୍‌ର ଉଚ୍ଚ ଶୃଙ୍ଗଗୁଡ଼ିକରେ ଶାଗୁଣା ଜାତୀୟ ପକ୍ଷୀ କଣ୍ଡର ବାସ କରନ୍ତି।

ଲାମା

ଜାଗୁଆର

ଆର୍ମାଡ଼ିଲୋ

ପୁମା

ଦେଶ ସମୂହ ଓ ସହର

ଦକ୍ଷିଣ ଆମେରିକାରେ ବ୍ରାଜିଲ୍, ଚିଲି, ଆର୍ଜେଣ୍ଟିନା ତିନୋଟି ଉନ୍ନତ ଦେଶ। ବୋଲିଭିଆ, ଇକ୍ୱେଡ଼ର, ପେରୁ,

କଲମ୍ବିଆ ଆଦି ଏହାର ଅନ୍ୟ କେତୋଟି ଦେଶ । ବ୍ରାସିଲିଆ, ବୁଏନସ୍‌ଏୟାରିସ୍, ସାଣ୍ଟିଆଗୋ, ସାଓପାଓଲୋ, ରିଓ-ଡ଼ି-ଜାନେରିଓ, ସାଣ୍ଟୋସ୍ ଆଦି ଏହାର ପ୍ରଧାନ ସହର ।

ତୁମ ପାଇଁ କାମ

ଦକ୍ଷିଣଆମେରିକାର ୧୦ଟି ଦେଶ ଓ ସେଗୁଡ଼ିକର ରାଜଧାନୀର ଏକ ତାଲିକା ପ୍ରସ୍ତୁତ କର ।

ଅଧିବାସୀ ଓ ଜୀବନଯାପନ ପ୍ରଣାଳୀ

ଲୋହିତ ଭାରତୀୟ, ନିଗ୍ରୋ ଓ ୟୁରୋପୀୟ (ପର୍ତ୍ତୁଗୀଜ୍, ସ୍ପେନୀୟ) ଏହି ମହାଦେଶର ଅଧିବାସୀ । ଦକ୍ଷିଣ ଆମେରିକାରେ ଚାଷଜମି କମ୍ ଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଅଧିକାଂଶ ଲୋକ କୃଷି ଉପରେ ନିର୍ଭର କରନ୍ତି । କୃଷି ଭଳି ଗୋପାଳନ ଓ ମେଷପାଳନ ଦକ୍ଷିଣ ଆମେରିକା ଲୋକମାନଙ୍କର ପ୍ରଧାନ ବ୍ୟବସାୟ । ଗାଈ, ଗୋରୁ, ଘୋଡ଼ା, ଗଧ ମଧ୍ୟ ପାଳନ କରନ୍ତି । ମାଂସ, ପଶମ ଓ ଚମଡ଼ା ବ୍ୟବସାୟ କରି ଅନେକ ଅଧିବାସୀ ଭରଣ ପୋଷଣ କରନ୍ତି । ଆର୍ଜେଣ୍ଟିନାରେ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ମେଷ ପାଳନ କେନ୍ଦ୍ର ହଜାରେ ବର୍ଗ କି.ମି. ହୋଇଥାଏ । ଭେନେଜୁଏଲା ଓ କଲମ୍ବିଆରେ ଖଣିଜତୈଳ ମିଳେ । ମାଛ ଧରିବା ମଧ୍ୟ ଅନେକ ଲୋକଙ୍କର ପ୍ରଧାନ ବ୍ୟବସାୟ । ଏହାଛଡ଼ା ଶିଳ୍ପ, ଖଣିଜ ଉତ୍ତୋଳନ, ଶିକ୍ଷା, ଗମନାଗମନ ଆଦି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଲୋକେ ନିଯୁକ୍ତି ପାଇଥାନ୍ତି ।

ଅଭ୍ୟାସ

୧. ନିମ୍ନଲିଖିତ ପ୍ରଶ୍ନଗୁଡ଼ିକର ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ଉତ୍ତର ଦିଅ ।

କ) ଉଦାହରଣ ସହ 'ଯୋଜକ'ର ପରିଭାଷା ଲେଖ ।

ଖ) ଦକ୍ଷିଣ ଆମେରିକାର ଅଧିକ ଭାଗ କେଉଁ ଗୋଲାର୍ଦ୍ଧରେ ରହିଅଛି ?

ଗ) ଆଣ୍ଡିଜ୍ ପର୍ବତମାଳା ଦକ୍ଷିଣ ଆମେରିକାର କେଉଁ ଦିଗରେ ଅବସ୍ଥିତ ?

ଘ) କେଉଁ ନଦୀ ପୃଥିବୀର ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ ନଦୀ ?

ଙ) ଦକ୍ଷିଣ ଆମେରିକାରେ ପ୍ରବାହିତ ୪ଟି ନଦୀର ନାମ ଲେଖ ।

ଚ) ଆର୍ଜେଣ୍ଟିନାର ନାତିଶୀତୋଷ୍ଣ ତୃଣଭୂମିର ନାମ କ'ଣ ?

ଛ) ଦକ୍ଷିଣ ଆମେରିକାର ବିଷୁବ ମଣ୍ଡଳୀୟ ଅରଣ୍ୟକୁ କ'ଣ କୁହାଯାଏ ?

ଜ) ଦକ୍ଷିଣ ଆମେରିକାର ୪ଟି ବଡ଼ ବଡ଼ ସହରର ନାମ ଲେଖ ।

ଝ) ଦକ୍ଷିଣ ଆମେରିକାର ନାତିଶୀତୋଷ୍ଣ ମରୁଭୂମିକୁ କ'ଣ କୁହାଯାଏ ?

୨. କାରଣ ଦର୍ଶାଅ ।

କ) ଦକ୍ଷିଣ ଆମେରିକାର ଅଧିକାଂଶ ଅଞ୍ଚଳରେ ଜଳବାୟୁ ଉଷ୍ଣ ।

ଖ) ଦକ୍ଷିଣ ଆମେରିକାର ଦକ୍ଷିଣ ପ୍ରାନ୍ତରେ ଅଧିକ ଥଣ୍ଡା ପଡ଼େ ।

ଗ) ଆମାଜନ୍ ଉପତ୍ୟକାରେ ଚିରହରିତ୍ ଅରଣ୍ୟ ଦେଖାଯାଏ ।

୩. ଦକ୍ଷିଣ ଆମେରିକାରେ ଦେଖାଯାଉଥିବା ବନ୍ୟପ୍ରାଣୀଗୁଡ଼ିକର ଏକ ବିବରଣୀ ପ୍ରଦାନ କର ।

୪. କେଉଁ କେଉଁ ସଂପ୍ରଦାୟର ଲୋକେ ଦକ୍ଷିଣ ଆମେରିକାର ଅଧିବାସୀ ?

ତୁମ ପାଇଁ କାମ

- ଦକ୍ଷିଣ ଆମେରିକାର ରେଖାଙ୍କିତ ମାନଚିତ୍ରରେ ନିମ୍ନଲିଖିତଗୁଡ଼ିକୁ ଦର୍ଶାଅ ।

ଆଣ୍ଡିଜ୍ ପର୍ବତମାଳା, ଓରିନୋକୋ ନଦୀ, ଆମାଜନ୍ ନଦୀ, ବିଷୁବ ମଣ୍ଡଳୀୟ ଅରଣ୍ୟ, ବୁଏନସ୍ ଏୟାରିସ୍ ସହର

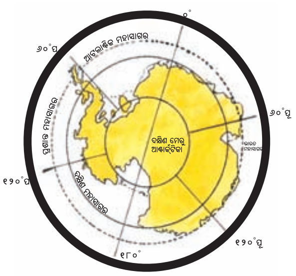

ଆଣ୍ଟାର୍କଟିକା

ଆଣ୍ଟାର୍କଟିକା ମହାଦେଶ ଦକ୍ଷିଣ ମେରୁକୁ ଘେରି ରହିଅଛି । ଏହି ମହାଦେଶ ପଞ୍ଚମ ବୃହତ୍ତମ ମହାଦେଶ । ଏହା ସର୍ବଦା ବରଫାଚ୍ଛନ୍ନ । ଆନ୍ତର୍ଜାତୀୟ ଚୁକ୍ତିନାମା ଅନୁସାରେ ଏହି ଭୂଖଣ୍ଡକୁ କେହି ଅଧିକାର କରିପାରିବେ ନାହିଁ । ପୃଥିବୀ ଓ ମହାକାଶ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ଗବେଷଣା ପାଇଁ ବିଭିନ୍ନ ଦେଶ ଏଠାରେ ଗବେଷଣାଗାରମାନ ନିର୍ମାଣ କରିଛନ୍ତି । ଭାରତ ମଧ୍ୟ ଏଠାରେ ସ୍ଥାୟୀ ଗବେଷଣାଗାର ନିର୍ମାଣ କରିଛି । ଏଗୁଡ଼ିକର ନାମ **'ଦକ୍ଷିଣ ଗଙ୍ଗୋତ୍ରୀ'** ଏବଂ **'ମୈତ୍ରୀ'** ।

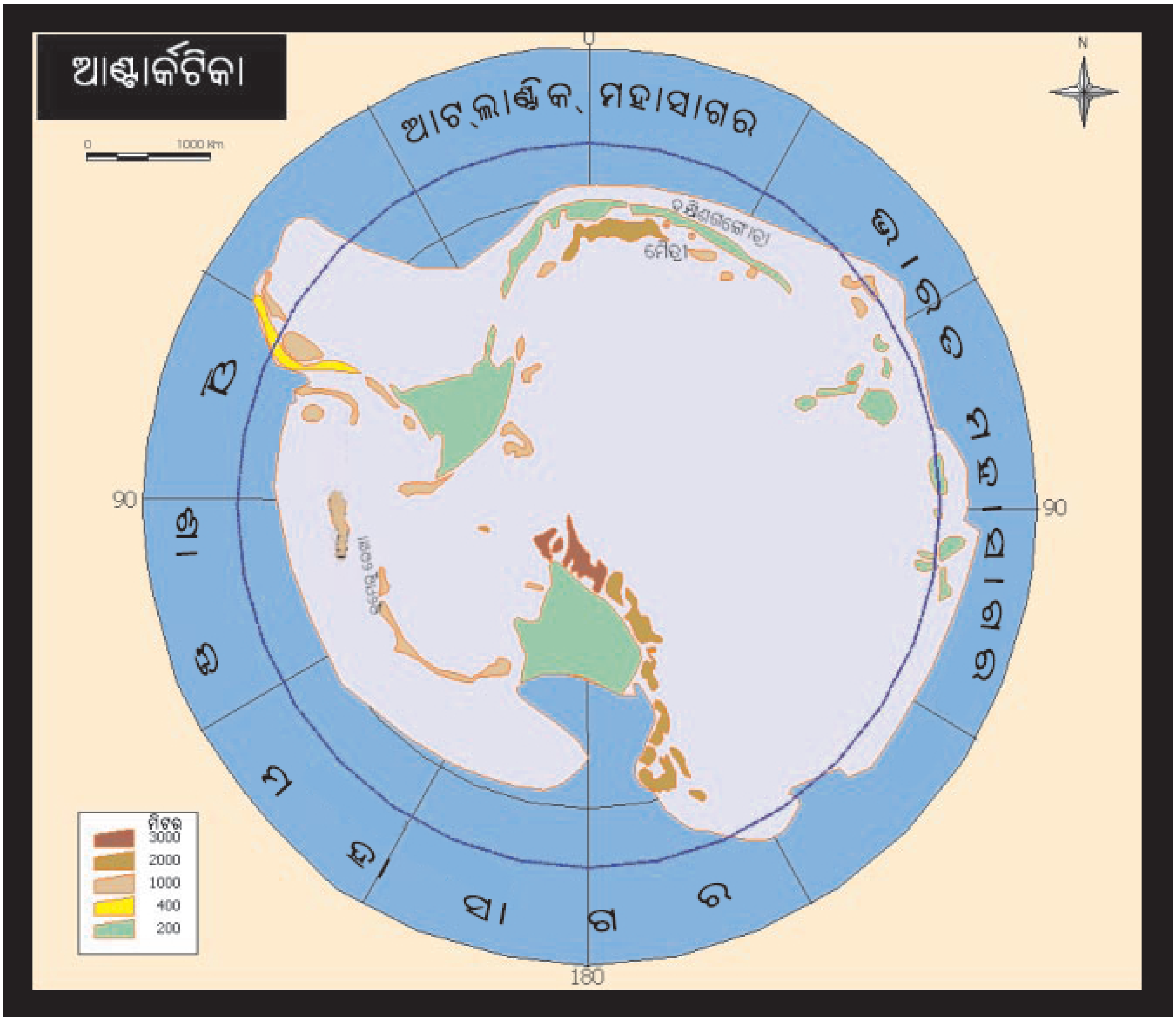

ଆଣ୍ଟାର୍କଟିକା ଚାରିପଟେ ପ୍ରଶାନ୍ତ ମହାସାଗର, ଆଟ୍‌ଲାଣ୍ଟିକ୍ ମହାସାଗର ଏବଂ ଭାରତ ମହାସାଗର ଘେରି ରହିଛି । ଏହାର ପ୍ରାୟ ସମସ୍ତ ଭାଗ ୬୬$\frac{୧}{୨}$ ଡିଗ୍ରୀ ଦକ୍ଷିଣ ସମାକ୍ଷରେଖା ଓ ଦକ୍ଷିଣ ମେରୁ ମଧ୍ୟରେ ଅବସ୍ଥିତ ।

ପ୍ରାକୃତିକ ଗଠନ

ପ୍ରାକୃତିକ ଗଠନ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଆଣ୍ଟାର୍କଟିକା ଦୁଇଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ । ଯଥା :- ପୂର୍ବ ଆଣ୍ଟାର୍କଟିକା ଓ ପଶ୍ଚିମ ଆଣ୍ଟାର୍କଟିକା । ପୂର୍ବ ଆଣ୍ଟାର୍କଟିକା ଏକ ବିସ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ବରଫାବୃତ୍ତ ମାଳଭୂମି । ପଶ୍ଚିମ ଆଣ୍ଟାର୍କଟିକାରେ କେତେକ ପର୍ବତମାଳା ରହିଛି ।

ଜଳବାୟୁ

ସମଗ୍ର ଆଣ୍ଟାର୍କଟିକା ମହାଦେଶରେ ବର୍ଷସାରା ଅତ୍ୟନ୍ତ ଥଣ୍ଡା ଅନୁଭୂତ ହୁଏ । ଏହା ସବୁବେଳେ ବରଫାବୃତ୍ତ ରହେ । ଆଣ୍ଟାର୍କଟିକାର ଭୋଷ୍ଟକ ପୃଥିବୀର ଶୀତଳତମ ସ୍ଥାନ । ଏଠାରେ ସର୍ବଦା ତୁଷାରପାତ ହୁଏ । ସମୟେ ସମୟେ ପ୍ରବଳ ବରଫଝଡ଼ ହୁଏ । ଗ୍ରୀଷ୍ମକାଳ ସ୍ୱଳ୍ପସ୍ଥାୟୀ ।

ଉଦ୍ଭିଦ ଓ ଜୀବଜନ୍ତୁ

ସମୁଦ୍ରକୂଳ ବ୍ୟତୀତ ଏହି ମହାଦେଶରେ କୌଣସି ଉଦ୍ଭିଦ ଜନ୍ମେ ନାହିଁ । ସମୁଦ୍ରକୂଳରେ ବରଫ ତରଳିଗଲେ ଶିଉଳି ଓ ଲାଇକେନ (କବକ) ଜନ୍ମେ । ଗ୍ରୀଷ୍ମକାଳ ଅଳ୍ପଦିନ ସ୍ଥାୟୀ ହୋଇଥିବାରୁ ଉଦ୍ଭିଦମାନଙ୍କର ଅଙ୍କୁରୋଦଗମ ହୁଏ ନାହିଁ । ସମୁଦ୍ରକୂଳ ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଠାରେ ବନ୍ୟପ୍ରାଣୀ ଦେଖାଯାଆନ୍ତି ନାହିଁ । ସମୁଦ୍ରକୂଳରେ **ପେଙ୍ଗୁଇନ୍** ପକ୍ଷୀ ବହୁ ସଂଖ୍ୟାରେ ଦେଖାଯାଆନ୍ତି । ଏମାନଙ୍କର ଦୁଇଟି ଡେଣା ଅଛି ମାତ୍ର ଏମାନେ ବହୁ ଦୂର ଉଡ଼ିପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ପେଙ୍ଗୁଇନ୍

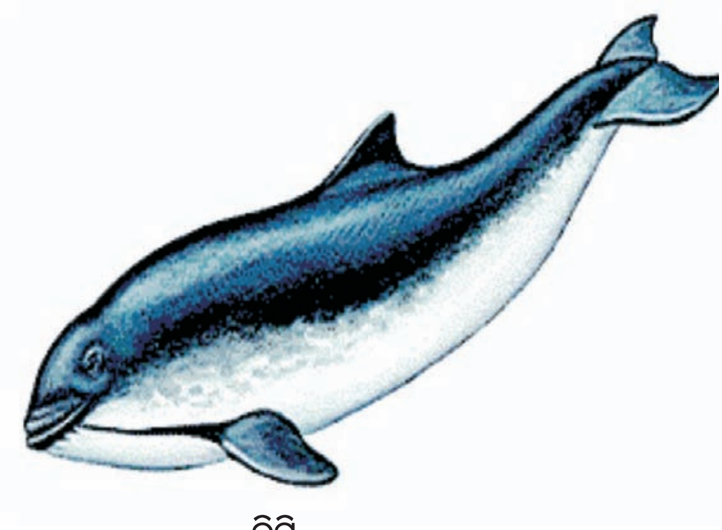

ତିମି

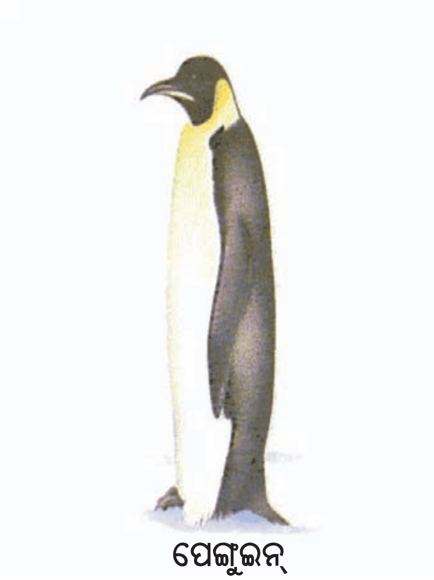

ପେଙ୍ଗୁଇନ୍

ସମୁଦ୍ରରେ ସନ୍ତରଣ କରିପାରେ । ପାଦ ଓ ଲାଞ୍ଜ ସାହାଯ୍ୟରେ ଏମାନେ ସିଧା ହୋଇ ଠିଆ ହୁଅନ୍ତି ଓ ଡେଇଁ ଡେଇଁ ଚାଲନ୍ତି । ଉପକୂଳବର୍ତ୍ତୀ ସମୁଦ୍ରରେ ତିମି ଓ ସିଲ୍ ବାସ କରନ୍ତି । ତିମି ଏକ ସ୍ତନ୍ୟପାୟୀ ପ୍ରାଣୀ । ଏହାକୁ ମାଂସ ଓ ତେଲ ପାଇଁ ଶିକାର କରାଯାଏ । ସିଲ୍ ମଧ୍ୟ ସ୍ତନ୍ୟପାୟୀ ପ୍ରାଣୀ । ଏହା ବ୍ୟତୀତ ଆଣ୍ଟାର୍କଟିକାରେ ଅନେକ ପ୍ରକାର କୀଟପତଙ୍ଗ, ଆଲବାଟ୍ରସ (ପକ୍ଷୀ) ଓ ଅନ୍ତରୀପ ପାରା ଆଦି ଦେଖିବାକୁ ମିଳନ୍ତି । ଏହି ମହାଦେଶ ଜନଶୂନ୍ୟ । ଏଠାରେ ସ୍ଥାୟୀ ଭାବରେ କେହି ବସବାସ କରନ୍ତି ନାହିଁ ।

ଅଭ୍ୟାସ

୧. ନିମ୍ନ ପ୍ରଶ୍ନଗୁଡ଼ିକର ଉତ୍ତର ଦିଅ ।

କ) କ୍ଷେତ୍ରଫଳ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଆଣ୍ଟାର୍କଟିକା ପୃଥିବୀରେ କେଉଁ ସ୍ଥାନରେ ରହିଛି ?

କ) ଭାରତ ଦ୍ୱାରା ଆଣ୍ଟାର୍କଟିକାରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ଗବେଷଣାଗାର ଦୁଇଟିର ନାମ ଲେଖ ।

ଖ) ଏହି ମହାଦେଶ କେଉଁ ଦୁଇଟି ମୁଖ୍ୟ ଅକ୍ଷାଂଶ ମଧ୍ୟରେ ଅବସ୍ଥିତ ?

ଗ) ଆଣ୍ଟାର୍କଟିକାକୁ କେଉଁ କେଉଁ ପ୍ରାକୃତିକ ବିଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଇଛି ?

ଘ) ଆଣ୍ଟାର୍କଟିକାର ଜଳବାୟୁ କିଭଳି ?

୨. କାରଣ ଦର୍ଶାଅ ।

କ) ଆଣ୍ଟାର୍କଟିକାରେ ସ୍ଥାୟୀ ବାସିନ୍ଦା ନାହାନ୍ତି ।

ଖ) ଆଣ୍ଟାର୍କଟିକାରେ ଅସ୍ଥାୟୀ ବସତି ଅଛି ।

ଗ) ଆଣ୍ଟାର୍କଟିକା ମହାଦେଶ ସମଗ୍ର ପୃଥିବୀର ସାର୍ବଜନୀନ ସମ୍ପତ୍ତି ।

ତୁମ ପାଇଁ କାମ

- ଆଣ୍ଟାର୍କଟିକା ସଂପର୍କରେ ଅଧିକ ତଥ୍ୟ ସଂଗ୍ରହ କର ଏବଂ ଏହାର ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ଉପରେ ଆଲୋଚନା କର ।
- ଆଣ୍ଟାର୍କଟିକାର ବରଫଖଣ୍ଡମାନ ତରଳିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲାଣି । ଏହାର କାରଣ ଓ ପ୍ରଭାବ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ତଥ୍ୟ ସଂଗ୍ରହ କରି ଖାତାରେ ଲେଖ ।

ଇଉରୋପ

ଇଉରୋପ ପୃଥିବୀର ଷଷ୍ଠ ବୃହତ୍ତମ ମହାଦେଶ। ଏହି ମହାଦେଶ ଉତ୍ତର ଗୋଲାର୍ଦ୍ଧରେ ଅବସ୍ଥିତ। ଏହା ୩୫° ଉତ୍ତର ଅକ୍ଷାଂଶ ଓ ୭୧° ଉତ୍ତର ଅକ୍ଷାଂଶ ଏବଂ ୧୦° ପଶ୍ଚିମ ଦ୍ରାଘିମା ଓ ୬୫° ପୂର୍ବ ଦ୍ରାଘିମା ମଧ୍ୟରେ ଅବସ୍ଥିତ। ୟୁରାଲ ପର୍ବତଶ୍ରେଣୀ ଏସିଆ ଓ ଇଉରୋପ ମଧ୍ୟରେ ସୀମାରେଖା ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରୁଅଛି। ଏହାର ଉତ୍ତରରେ ସୁମେରୁ ମହାସାଗର, ପୂର୍ବରେ ଏସିଆ ମହାଦେଶ, ଦକ୍ଷିଣରେ ଭୂମଧ୍ୟସାଗର ଓ ଆଫ୍ରିକା ମହାଦେଶ ଏବଂ ପଶ୍ଚିମରେ ଆଟ୍‌ଲାଣ୍ଟିକ ମହାସାଗର ଅବସ୍ଥିତ। ଏହି ମହାଦେଶ ଏକ ଉପଦ୍ୱୀପ।

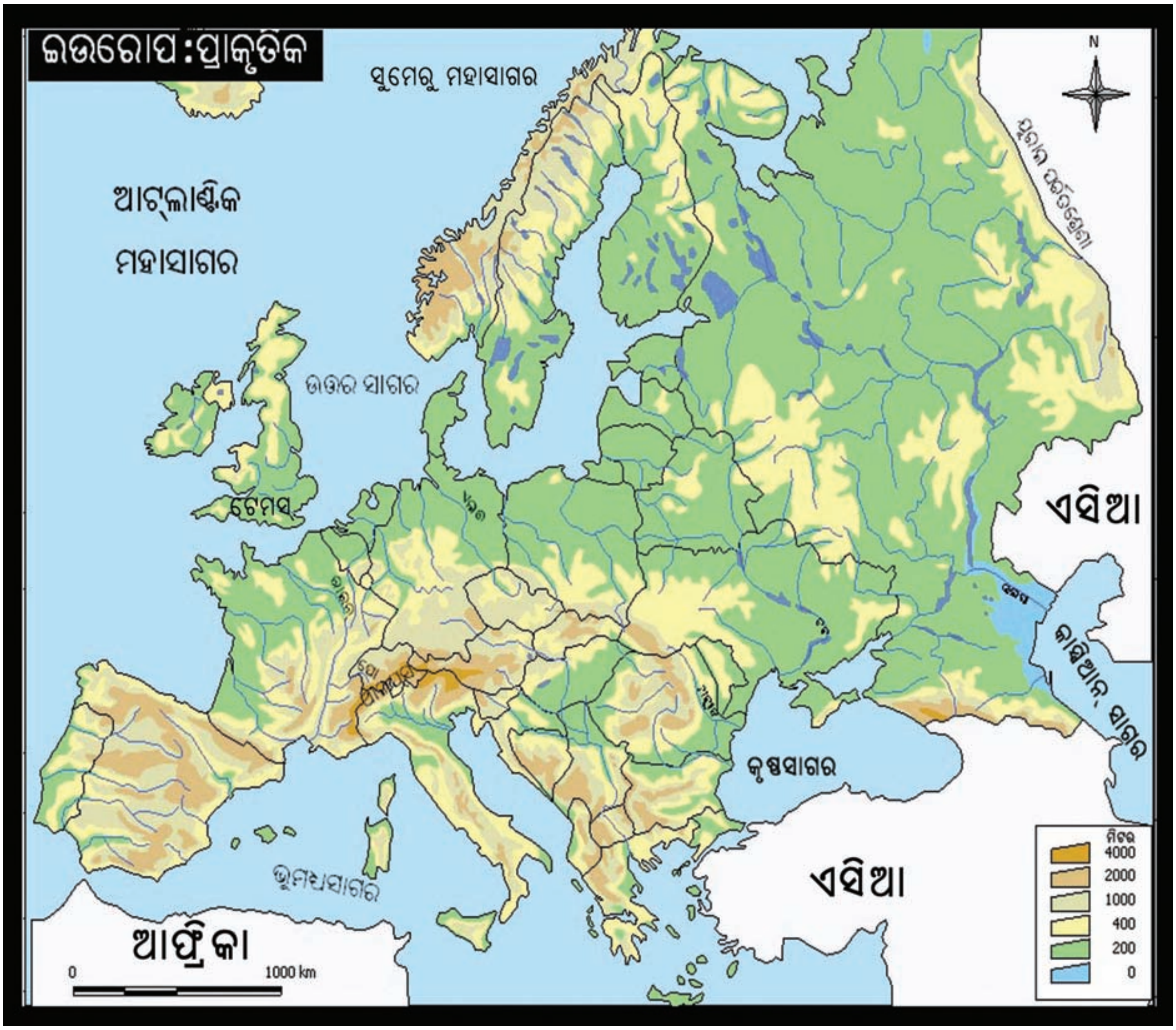

ଉପଦ୍ୱୀପ

ଯେଉଁ ଭୂଖଣ୍ଡର ତିନିପଟେ ଜଳରାଶି ଘେରି ରହିଥାଏ ଏବଂ ଗୋଟିଏ ପଟେ ସ୍ଥଳଭାଗ ଥାଏ, ତାହାକୁ ଉପଦ୍ୱୀପ କୁହାଯାଏ । ଭାରତ ମଧ୍ୟ ଗୋଟିଏ ଉପଦ୍ୱୀପ ।

ପ୍ରାକୃତିକ ଗଠନ

ଇଉରୋପ ମହାଦେଶର ଉତ୍ତର-ପଶ୍ଚିମ ଭାଗରେ ମାଳଭୂମି, ମଧ୍ୟ ଭାଗରେ ସମତଳଭୂମି ଏବଂ ଦକ୍ଷିଣ ଭାଗରେ ଭଙ୍ଗିଳ ପର୍ବତଶ୍ରେଣୀ ଓ ମାଳଭୂମି ଅବସ୍ଥିତ । ଆଲପ୍ସ ଇଉରୋପର ପ୍ରଧାନ ପର୍ବତମାଳା ।

ନଦୀ

ଇଉରୋପର ଅଧିକାଂଶ ନଦୀ କ୍ଷୁଦ୍ର ହେଲେ ହେଁ ଚିରସ୍ରୋତା ଓ ସୁନାବ୍ୟ । ରାଇନ୍ ନଦୀ ଇଉରୋପର ସର୍ବ ପ୍ରଧାନ ନଦୀ । ଏହା ଆଲ୍‌ପସ ପର୍ବତରୁ ବାହାରି ଜର୍ମାନୀ ଏବଂ ନେଦରଲ୍ୟାଣ୍ଡ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରବାହିତ ହୋଇ ଉତ୍ତର ସାଗରରେ ପଡ଼ିଅଛି । ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ନଦୀଗୁଡିକ ମଧ୍ୟରେ ପୋ, ଟେମ୍‌ସ୍, ରୁର୍, ଏଲ୍‌ବ, ଡାନ୍ୟୁବ, ଭଲ୍‌ଗା, ଡନ୍, ନିପର ଆଦି ମୁଖ୍ୟ ।

ଜଳବାୟୁ

ଏହି ମହାଦେଶର ଅଧିକାଂଶ ଭାଗ ସମୁଦ୍ର ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ହୋଇଥିବାରୁ ସେଠାରେ ସାମୁଦ୍ରିକ ପ୍ରଭାବ ପଡ଼ିଥାଏ । ପୂର୍ବଭାଗ ଓ ମଧ୍ୟଭାଗ ସମୁଦ୍ରଠାରୁ ଦୂରରେ ଥିବାରୁ ସେଠାରେ ସାମୁଦ୍ରିକ ପ୍ରଭାବ କମ୍ ପଡ଼େ । ଫଳତଃ ଏହିସବୁ ଅଞ୍ଚଳରେ ଗ୍ରୀଷ୍ମ ଋତୁରେ ଅଧିକ ଗରମ ଓ ଶୀତ ଋତୁରେ ଅଧିକ ଥଣ୍ଡା ହୁଏ । ସର୍ବୋଚ୍ଚ ତାପମାନ ଓ ସର୍ବନିମ୍ନ ତାପମାନ ମଧ୍ୟରେ ବ୍ୟବଧାନ ଅଧିକ ଓ ବାର୍ଷିକ ବୃଷ୍ଟିପାତ ମଧ୍ୟ କମ୍ ହୋଇଥାଏ ।

ପ୍ରାକୃତିକ ଉଦ୍ଭିଦ

ସୁମେରୁ ମହାସାଗର ଉପକୂଳବର୍ତ୍ତୀ ଇଉରୋପର ଉତ୍ତରାଞ୍ଚଳ ମେରୁ ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ହୋଇଥିବାରୁ ସେଠାରେ ଲାଇକେନ୍ ଜାତୀୟ ଶୈବାଳ ଓ ହିମଗୁଳ୍ମ ଆଦି ତୁନ୍ଦ୍ରା ଉଦ୍ଭିଦ ଦେଖାଯାଏ । ତୁନ୍ଦ୍ରାଞ୍ଚଳର ଦକ୍ଷିଣକୁ ଟାଇଗା ଅଞ୍ଚଳ ଅବସ୍ଥିତ । ଏହି ଅରଣ୍ୟରେ ଓକ୍, ପାଇନ୍, ସ୍ପ୍ରୁଶ୍ ଓ ଫିର୍ ଜାତୀୟ ବୃକ୍ଷ ପ୍ରଧାନ ପ୍ରାକୃତିକ ଉଦ୍ଭିଦ । ଇଉରୋପର ପୂର୍ବ ଭାଗରେ କମ୍ ବର୍ଷା ହେଉଥିବାରୁ ସେଠାରେ ତୃଣ ଓ ଗୁଳ୍ମ ଜନ୍ମେ । ଇଉରୋପର ତୃଣଭୂମି ଅଞ୍ଚଳକୁ **'ଷ୍ଟେପ୍'** କୁହାଯାଏ

ବନ୍ୟଜନ୍ତୁ

ବଲ୍‌ଗାହରିଣ, ଧଳାଭାଲୁ, ସିଲ୍, ୱାଲ୍‌ରସ୍ ଇତ୍ୟାଦି ତୁନ୍ଦ୍ରା ଅଞ୍ଚଳରେ ରହୁଥିବା ମୁଖ୍ୟ ବନ୍ୟପ୍ରାଣୀ । ଟାଇଗା ଅଞ୍ଚଳରେ ଲିଙ୍କସ୍, ମିଙ୍କ୍, ଏରମିନ୍, ଧଳା କୋକିଶିଆଳୀ ଆଦି ପ୍ରାଣୀ ଦେଖାଯାଆନ୍ତି ।

ଧଳାଭାଲୁ ୱାଲ୍‌ରସ୍

ଦେଶ ଓ ସହର

ଇଉରୋପ ମହାଦେଶରେ ଅନେକ ଦେଶ ଅବସ୍ଥିତ । ତନ୍ମଧ୍ୟରୁ ଫ୍ରାନ୍ସ, ଯୁକ୍ତରାଜ୍ୟ, ସ୍ପେନ୍, ବେଲ୍‌ଜିୟମ୍, ଜର୍ମାନୀ, ପୋଲାଣ୍ଡ, ନରୱେ, ଇଟାଲୀ, ସୁଇଜରଲ୍ୟାଣ୍ଡ ପ୍ରଭୃତି ମୁଖ୍ୟ ଦେଶ । ରୁଷିଆ ଦେଶ ଇଉରୋପ ଓ ଏସିଆ ଉଭୟ ମହାଦେଶରେ ଅବସ୍ଥିତ । ଏହି ମହାଦେଶ ଅନ୍ତର୍ଗତ ଭାଟିକାନ ସିଟି ପୃଥିବୀର କ୍ଷୁଦ୍ରତମ ଦେଶ । ରୋମ୍, ଲଣ୍ଡନ, ପ୍ୟାରିସ୍, ବର୍ଲିନ୍, ମସ୍କୋ, ଫ୍ରାଙ୍କଫୋର୍ଟ ଆଦି ଇଉରୋପ ମହାଦେଶର ବଡ଼ ବଡ଼ ସହର । ଇଉରୋପ ମହାଦେଶର ଅଧିକ ସଂଖ୍ୟକ ଲୋକ ସହରରେ ରହନ୍ତି । ଏହି ମହାଦେଶ ଶିଳ୍ପ ସମୃଦ୍ଧ ଓ ସବୁଠାରୁ ବିକଶିତ । ଅଧିବାସୀମାନେ ବେଶ୍ ଧନୀ ଏବଂ ସମୃଦ୍ଧ । ଶିଳ୍ପ, ବାଣିଜ୍ୟ, ଖଣିକାର୍ଯ୍ୟ, ଗମନାଗମନ, ଶିକ୍ଷା, ଚିକିତ୍ସା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅଧିକାଂଶ ଲୋକେ ନିୟୋଜିତ । ଚାଷକାର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରାୟତଃ ମେସିନ୍ ସାହାଯ୍ୟରେ କରାଯାଇଥାଏ ।

ଅଭ୍ୟାସ

୧. ନିମ୍ନ ପ୍ରଶ୍ନଗୁଡ଼ିକର ଉତ୍ତର ଦିଅ ।

କ) ଇଉରୋପର ପ୍ରଧାନ ପ୍ରାକୃତିକ ବିଭାଗଗୁଡ଼ିକର ନାମ ଲେଖ ।

ଖ) ଇଉରୋପକୁ କାହିଁକି ଏକ ଉପଦ୍ୱୀପ କୁହାଯାଏ ?

ଗ) କେଉଁ ପର୍ବତଶ୍ରେଣୀ ଏହି ମହାଦେଶକୁ ଏସିଆଠାରୁ ଅଲଗା କରୁଛି ?

ଘ) ରାଇନ୍ ନଦୀ କେଉଁ ଜଳରାଶିରେ ପଡ଼ିଅଛି ?

ଙ) ଟାଇଗା ଅରଣ୍ୟର ଦୁଇଟି ପ୍ରାକୃତିକ ଉଦ୍ଭିଦର ନାମ ଲେଖ ।

ଚ) ତୁନ୍ଦ୍ରାଞ୍ଚଳରେ ରହୁଥିବା ଚାରୋଟି ବନ୍ୟ ପ୍ରାଣୀଙ୍କର ନାମ ଲେଖ ।

ଛ) ପୃଥିବୀର କ୍ଷୁଦ୍ରତମ ଦେଶର ନାମ କ'ଣ ?

ଜ) ଟାଇଗାର ୪ଟି ପ୍ରଧାନ ବନ୍ୟଜନ୍ତୁଗୁଡ଼ିକର ନାମ ଲେଖ ।

ଝ) କେଉଁ ଦେଶ ଉଭୟ ଏସିଆ ଓ ଇଉରୋପ ମହାଦେଶରେ ଅବସ୍ଥିତ ?

ଞ) ଇଉରୋପର ଅଧିବାସୀମାନେ କେଉଁ କେଉଁ କ୍ଷେତ୍ରରେ କାମ କରି ନିଜର ଜୀବିକାର୍ଜନ କରିଥାନ୍ତି ?

୨. କାରଣ ଦର୍ଶାଅ ।

କ) ଇଉରୋପର ମଧ୍ୟଭାଗରେ ସାମୁଦ୍ରିକ ପ୍ରଭାବ କମ୍ ପଡ଼େ ।

ଖ) ଇଉରୋପର ପୂର୍ବଭାଗରେ ତୃଣ ଓ ଗୁଳ୍ମ ଜନ୍ମେ ।

୩. ଇଉରୋପର ଜୀବଜନ୍ତୁ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଏକ ବିବରଣୀ ପ୍ରସ୍ତୁତକର ।

୪. ପ୍ରଭେଦ ଦର୍ଶାଅ ।

ତୁନ୍ଦ୍ରା ଏବଂ ଟାଇଗା

ତୁମ ପାଇଁ କାମ

- ଇଉରୋପ ମହାଦେଶର ରେଖାଙ୍କିତ ମାନଚିତ୍ରରେ ନିମ୍ନଲିଖିତଗୁଡ଼ିକ ଦର୍ଶାଅ ।
  (ଭଲଗା ନଦୀ, ଆଲପ୍ସ ପର୍ବତମାଳା, ରୋମ୍, ମସ୍କୋ)
- ଇଉରୋପ ମହାଦେଶର ଦେଶ ଓ ସେଗୁଡ଼ିକର ରାଜଧାନୀର ନାମର ଏକ ତାଲିକା ପ୍ରସ୍ତୁତ କର ।

ଅଷ୍ଟ୍ରେଲିଆ

ଅଷ୍ଟ୍ରେଲିଆ ପୃଥିବୀର କ୍ଷୁଦ୍ରତମ ମହାଦେଶ । ଏହି ମହାଦେଶ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ରୂପେ ଦକ୍ଷିଣ ଗୋଲାର୍ଦ୍ଧରେ ଅବସ୍ଥିତ । ଏହା ୧୦° ୪୧' ଦକ୍ଷିଣ ଅକ୍ଷାଂଶ ଓ ୪୩° ୩୯' ଦକ୍ଷିଣ ଅକ୍ଷାଂଶ ଏବଂ ୧୧୩° ୯' ପୂର୍ବ ଦ୍ରାଘିମା ଓ ୧୫୬° ୩୯' ପୂର୍ବ ଦ୍ରାଘିମା ମଧ୍ୟରେ ଅବସ୍ଥିତ । ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗରେ ଜଳରାଶି ଘେରି ରହିଥିବାରୁ ଏହାକୁ **ଦ୍ୱୀପ ମହାଦେଶ** କୁହାଯାଏ । ମକରକ୍ରାନ୍ତି ଏହି ମହାଦେଶର ପ୍ରାୟ ମଧ୍ୟ ଭାଗ ଦେଇ ଯାଇଅଛି । ଅଷ୍ଟ୍ରେଲିଆ, ନିଉଜିଲ୍ୟାଣ୍ଡ ଏବଂ ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ଦ୍ୱୀପମାନଙ୍କୁ ନେଇ ଅଷ୍ଟ୍ରେଲିଆ ମହାଦେଶକୁ **ଓସେନିଆ** ମଧ୍ୟ କୁହାଯାଏ ।

ପ୍ରାକୃତିକ ଗଠନ

ଭୂପ୍ରକୃତି ଅନୁସାରେ ଏହି ମହାଦେଶର ପଶ୍ଚିମ ଭାଗରେ ମାଳଭୂମି, ମଧ୍ୟ ଭାଗରେ ସମତଳ ଭୂମି ଏବଂ ପୂର୍ବ ଭାଗରେ ଉଚ୍ଚଭୂମି ଅବସ୍ଥିତ।

ଅଷ୍ଟ୍ରେଲିଆର ପୂର୍ବ ଉପକୂଳରେ ସ୍ଥଳଭାଗରୁ ପ୍ରାୟ ୩୦କି.ମି. ଦୂରରେ ପ୍ରଶାନ୍ତ ମହାସାଗର ମଧ୍ୟରେ ଗୋଟିଏ ପ୍ରବାଳ ପ୍ରାଚୀର ଅଛି। ଏହା ପୃଥିବୀର ବୃହତ୍ତମ ପ୍ରବାଳ ପ୍ରାଚୀର।

ପ୍ରବାଳ

ପ୍ରବାଳ ଏକ ପ୍ରକାର ଛୋଟ ସାମୁଦ୍ରିକ ଜୀବ, ଏହା ଅଗଭୀର ଉଷ୍ଣ ସମୁଦ୍ର ଜଳରେ ସମୁଦ୍ରତଳ ସହିତ ଲାଗିକରିଥାଏ। ଶଙ୍ଖ ବା ଶାମୁକାପରି ଏହାର ଖୋଳପା ଥାଏ। ମୃତ ପ୍ରବାଳର କଠିନ ଖୋଳପାଗୁଡ଼ିକ ଏକତ୍ର ଜମାହେବା ଫଳରେ ପ୍ରବାଳ ପ୍ରାଚୀର ସୃଷ୍ଟିହୁଏ।

ନଦୀ

ମରେ ଏବଂ ଡାର୍ଲିଂ ଅଷ୍ଟ୍ରେଲିଆ ମହାଦେଶର ପ୍ରଧାନ ନଦୀ। ଏହାଛଡ଼ା ସ୍ୱାନ ନଦୀ ଅନ୍ୟ ଏକ ନଦୀ। ସ୍ୱାନ ନଦୀକୂଳରେ ପର୍ଥ ସହର ଅବସ୍ଥିତ। ଅଷ୍ଟ୍ରେଲିଆର କେତେକ ନଦୀ ସମୁଦ୍ରରେ ନ ପଡ଼ି ହ୍ରଦରେ ପଡ଼ିଥାନ୍ତି। ଏଭଳି ନଦୀକୁ **ଅନ୍ତଃସ୍ଥଳୀୟ ନଦୀ** କୁହାଯାଏ।

ଅନ୍ତଃସ୍ଥଳୀୟ ନଦୀ

ଯେଉଁ ନଦୀ ସମୁଦ୍ରରେ ନ ପଡ଼ି ତା'ର ଗତିପଥରେ ଥିବା କୌଣସି ହ୍ରଦରେ ପଡ଼ିଥାଏ ବା ସମୁଦ୍ର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପହଞ୍ଚିପାରେ ନାହିଁ ତାହାକୁ ଅନ୍ତଃସ୍ଥଳୀୟ ନଦୀ କୁହାଯାଏ।

ଜଳବାୟୁ ଓ ପ୍ରାକୃତିକ ଉଦ୍ଭିଦ

ଏହି ମହାଦେଶର ମଧ୍ୟଭାଗରେ ମକର କ୍ରାନ୍ତି ଯାଇଥିବାରୁ ଏହାର ଉତ୍ତରାଂଶ ଗ୍ରୀଷ୍ମମଣ୍ଡଳ ଓ ଦକ୍ଷିଣାଂଶ ନାତିଶୀତୋଷ୍ଣ ମଣ୍ଡଳର ଅନ୍ତର୍ଗତ। ଅଷ୍ଟ୍ରେଲିଆ ମହାଦେଶ ଦକ୍ଷିଣ ଗୋଲାର୍ଦ୍ଧରେ ଅବସ୍ଥିତ ହୋଇଥିବାରୁ ଉତ୍ତର ଗୋଲାର୍ଦ୍ଧରେ ଗ୍ରୀଷ୍ମଋତୁ ସମୟରେ ଏଠାରେ ଶୀତଋତୁ ଅନୁଭୂତ ହୁଏ। ଅଷ୍ଟ୍ରେଲିଆର ଉତ୍ତର ଭାଗରେ ଗ୍ରୀଷ୍ମଋତୁରେ ମୌସୁମୀ ବାୟୁ ଦ୍ୱାରା ବୃଷ୍ଟିପାତ ହୁଏ।

ମୌସୁମୀ ବାୟୁ

ଯେଉଁ ବାୟୁ ଋତୁ ଅନୁସାରେ ଦିଗ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରି ଗୋଟିଏ ଋତୁରେ ଯେଉଁ ଦିଗରୁ ବହେ ଅନ୍ୟ ଋତୁରେ ଠିକ୍ ତା'ର ବିପରୀତ ଦିଗରୁ ବହେ ତାହାକୁ ମୌସୁମୀ ବାୟୁ କୁହାଯାଏ।

ଅଷ୍ଟ୍ରେଲିଆର ପୂର୍ବ ଉପକୂଳରେ ଅଧିକ ବୃଷ୍ଟିପାତ, ପଶ୍ଚିମଭାଗରେ କମ୍ ବୃଷ୍ଟିପାତ ହୁଏ ଏବଂ ମଧ୍ୟ ଭାଗରେ ମଧ୍ୟମ ଧରଣର ବୃଷ୍ଟିପାତ ହୁଏ। ଅଷ୍ଟ୍ରେଲିଆର ନାତିଶୀତୋଷ୍ଣ ତୃଣଭୂମିକୁ 'ଡାଉନ୍ସ୍' କୁହାଯାଏ। ପଶ୍ଚିମସ୍ଥ ଉଷ୍ଣ ମରୁଭୂମି ଅଞ୍ଚଳରେ କଣ୍ଟା ଓ ସିଞ୍ଜୁ ଜାତୀୟ ବୁଦା ଦେଖାଯାଏ। ଉପକୂଳ ଅଞ୍ଚଳରେ ବିଭିନ୍ନ ଶକ୍ତକାଠର ବୃକ୍ଷ ଓ ଅଭ୍ୟନ୍ତରରେ ସିଡାର

ଓ ରୋଜଉଡ୍ ବୃକ୍ଷ ବହୁଳ ପରିମାଣରେ ଦେଖାଯାଏ । ଇଉକାଲିପଟାସ ଅଷ୍ଟ୍ରେଲିଆ ମହାଦେଶର ମୁଖ୍ୟ ବୃକ୍ଷ । ଏହା ଅଧିକ ଉଚ୍ଚ ବଢ଼େ ।

ଜୀବଜନ୍ତୁ

ଅଷ୍ଟ୍ରେଲିଆ ମହାଦେଶ ବହୁକାଳଧରି ପୃଥିବୀର ଅନ୍ୟ ଭୂଖଣ୍ଡ ଠାରୁ ବିଚ୍ଛିନ୍ନ ରହିବାଦ୍ୱାରା ଏହାର ଉଦ୍ଭିଦ ଓ ଜୀବଜନ୍ତୁ ଅନ୍ୟ ମହାଦେଶଗୁଡ଼ିକ ଠାରୁ ଭିନ୍ନ । ଅଷ୍ଟ୍ରେଲିଆରେ ନାନାପ୍ରକାର ଅଦ୍ଭୁତ ଜୀବଜନ୍ତୁ ଦେଖାଯାନ୍ତି । **କଙ୍ଗାରୁ** କେବଳ ଅଷ୍ଟ୍ରେଲିଆରେ ହିଁ ଦେଖାଯାନ୍ତି ।ଏହା ଅଷ୍ଟ୍ରେଲିଆର ଜାତୀୟ ପଶୁ । ଏହାର ଆଗ ଗୋଡ଼ ଦୁଇଟି ଛୋଟ ଓ ପଛ ଦୁଇଟି ଗୋଡ଼ ଲମ୍ୱା । ସେ ତା'ର ତଳି ପେଟରେ ଥିବା ଥଳିରେ ଛୁଆକୁ ଧରି ଅନାୟସରେ ଦୌଡ଼ିପାରେ । ଅନ୍ୟ ଏକ ତୃଣଭୋଜୀ ପ୍ରାଣୀ **କୋଆଲା** । କୋଆଲା ଗଛ ଉପରେ ରହେ ଏବଂ ଇଉକାଲିପଟାସ ଗଛର ପତ୍ର ଖାଇ ବଂଚେ । ଏହା ରାତ୍ରିଚର ଏବଂ ଦିନରେ ପ୍ରାୟ ଶୋଇ ରହେ ।

କଙ୍ଗାରୁ

କୋଆଲା

ଏମୁ

ପ୍ଲାଟିପସ୍

କ୍ୟୁଇ

ଡିଙ୍ଗୋ

ଡ଼ିଙ୍ଗୋ ନାମକ ଏକ ଜଙ୍ଗଲି କୁକୁର ଅଷ୍ଟ୍ରେଲିଆରେ ଦେଖାଯାଏ । ଏହା ଅଷ୍ଟ୍ରେଲିଆର ଏକମାତ୍ର ମାଂସାଶୀ ବନ୍ୟ ପ୍ରାଣୀ । ପ୍ଲାଟିପସ୍ ଏକ ଅଦ୍ଭୁତ ଜୀବ । ପଶୁ ଏବଂ ପକ୍ଷୀ ଉଭୟଙ୍କର ଲକ୍ଷଣ ଥିବା ଏହି ବିଚିତ୍ର ପ୍ରାଣୀ ପାଣିରେ ରହିପାରେ, ସ୍ଥଳଭାଗରେ ଚଲାବୁଲା କରିପାରେ

ଏବଂ ଭୂମିରେ ସୁଡ଼ଙ୍ଗ ଖୋଳିପାରେ। ଏହି ଚତୁଷ୍ପଦ ପ୍ରାଣୀ ପକ୍ଷୀ ଭଳି ଅଣ୍ଡା ଦିଏ। ଏମୁ, କୋକାବୁରା ଏବଂ ଲାୟାର ଅଷ୍ଟ୍ରେଲିଆର କିଛି ବିଚିତ୍ର ପକ୍ଷୀ। ଲାୟାର ପୃଥିବୀର ସୁନ୍ଦର ପକ୍ଷୀମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଗୋଟିଏ।

ଦେଶ ସମୂହ ଓ ସହର

ଅଷ୍ଟ୍ରେଲିଆ ମହାଦେଶର ଦେଶଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରେ ଅଷ୍ଟ୍ରେଲିଆ, ନିଉଜିଲ୍ୟାଣ୍ଡ, ପାପୁଆନିଉଗିନି, ଟୋଙ୍ଗା, ଫିଜି ଆଦି ପ୍ରଧାନ ପ୍ରଧାନ ଦେଶ। ସହରଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରେ ସିଡ୍‌ନି, ମେଲବୋର୍ଣ୍ଣ, ପର୍ଥ, କାନବେରା, ୱେଲିଂଟନ, ଏଡିଲେଡ୍, ଖ୍ରୀଷ୍ଟଚର୍ଚ୍ଚ, ହୋବାର୍ଟ, ଅକ୍‌ଲ୍ୟାଣ୍ଡ ଆଦି ପ୍ରସିଦ୍ଧ। **କାନବେରା** ଅଷ୍ଟ୍ରେଲିଆର ରାଜଧାନୀ। ହୋବାର୍ଟ ତାସମାନିଆର ରାଜଧାନୀ ଓ ପ୍ରଧାନ ବନ୍ଦର। ଅକ୍‌ଲ୍ୟାଣ୍ଡ ନିଉଜିଲ୍ୟାଣ୍ଡର ବୃହତ୍ତମ ସହର ଓ ଗୋଟିଏ ପ୍ରଧାନ ବନ୍ଦର। **'କ୍ୱିଇ'** ନିଉଜିଲ୍ୟାଣ୍ଡ ଦେଶର ପ୍ରତୀକ।

> **ତୁମ ପାଇଁ କାମ :** ଅଷ୍ଟ୍ରେଲିଆ ମହାଦେଶର ରେଖାଙ୍କିତ ମାନଚିତ୍ରରେ ନିମ୍ନଲିଖିତ ଗୁଡ଼ିକୁ ଦର୍ଶାଅ। ପଶ୍ଚିମସ୍ଥ ମାଳଭୂମି, ଅକ୍‌ଲ୍ୟାଣ୍ଡ, ପର୍ଥ, ଡାର୍ଲିଂ ନଦୀ।

ଅଧିବାସୀ ଓ ଜୀବନଯାପନ ପ୍ରଣାଳୀ

ପ୍ରଥମେ ଅଷ୍ଟ୍ରେଲିଆରେ କେତେକ ଆଦିମ ଅଧିବାସୀ ଥିଲେ। ଅଷ୍ଟ୍ରେଲିଆରେ ସୁନାଖଣି ଆବିଷ୍କାର ପରେ ଇଂରେଜମାନେ ଏଠାରେ ଆସି ବସତି ସ୍ଥାପନ କଲେ। ମହାଦେଶର ଅର୍ଦ୍ଧାଧିକ ଲୋକ ବଡ଼ ବଡ଼ ସହରରେ ବସବାସ କରନ୍ତି। ଆଦିମ ଅଧିବାସୀମାନେ ଯାଯାବର ଜୀବନ ଯାପନ କରନ୍ତି। ସେମାନେ ପଶୁପାଳନ କରି ଜୀବିକା ନିର୍ବାହ କରନ୍ତି।

ଏଠାରେ ଖୁବ୍ କମ୍ ଲୋକ ଚାଷବାସ କରନ୍ତି । ଚାଷକାର୍ଯ୍ୟ ମେସିନ ସାହାଯ୍ୟରେ କରିଥାନ୍ତି । ମାଂସ ଓ ପଶମ ପାଇଁ ଅଷ୍ଟ୍ରେଲିଆରେ ମେଷପାଳନ କରାଯାଏ । ନିଉଜିଲ୍ୟାଣ୍ଡରେ ମେଷପାଳନ ଏକ ପ୍ରଧାନ ବେଉସା । ଅଧିକାଂଶ ଲୋକ ଶିଳ୍ପ, ବାଣିଜ୍ୟ, ଶିକ୍ଷା, ଗବେଷଣା, ଗମନାଗମନ ଆଦି କ୍ଷେତ୍ରରେ ନିଯୁକ୍ତି ପାଇଥାନ୍ତି ।

ଅଭ୍ୟାସ

୧. ନିମ୍ନଲିଖିତ ପ୍ରଶ୍ନଗୁଡ଼ିକର ଉତ୍ତର ସଂକ୍ଷେପରେ ଲେଖ ।

କ) ଅଷ୍ଟ୍ରେଲିଆ ମହାଦେଶ କେଉଁ ଅକ୍ଷାଂଶ ଓ ଦ୍ରାଘିମାରେଖା ମଧ୍ୟରେ ଅବସ୍ଥିତ ଲେଖ ।

ଖ) ବୃହତ୍ ପ୍ରବାଳ ପ୍ରାଚୀର ଅଷ୍ଟ୍ରେଲିଆର କେଉଁଠି ଅଛି ?

ଗ) ଅଷ୍ଟ୍ରେଲିଆର ତିନୋଟି ବିଚିତ୍ର ପ୍ରାଣୀଙ୍କର ନାମ ଲେଖ ।

ଘ) ଅନ୍ତଃସ୍ଥଳୀୟ ନଦୀ କହିଲେ କ'ଣ ବୁଝାଏ ?

୨. ନିମ୍ନଲିଖିତ ପ୍ରଶ୍ନଗୁଡ଼ିକର ଉତ୍ତର ଲେଖ ।

କ) ଅଷ୍ଟ୍ରେଲିଆ ମହାଦେଶକୁ କେତୋଟି ପ୍ରାକୃତିକ ବିଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଇଛି ? ସେଗୁଡ଼ିକର ନାମ ଲେଖ ।

ଖ) ଅଷ୍ଟ୍ରେଲିଆର ତୃଣଭୂମିକୁ କ'ଣ କୁହାଯାଏ ?

ଗ) ଅଷ୍ଟ୍ରେଲିଆର ଚାରୋଟି ବଡ଼ ବଡ଼ ସହରର ନାମ ଲେଖ ।

ଘ) ଅଷ୍ଟ୍ରେଲିଆ କେଉଁ ବୃକ୍ଷ ପାଇଁ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ?

୩. ଉତ୍ତର ଦିଅ ।

କ) ଅଷ୍ଟ୍ରେଲିଆ ଲୋକେ କାହିଁକି ଗ୍ରୀଷ୍ମ ଋତୁରେ 'ବଡ଼ଦିନ' ପାଳନ କରନ୍ତି ?

ଖ) ଅଷ୍ଟ୍ରେଲିଆର ଜୀବଜନ୍ତୁ ଅନ୍ୟ ମହାଦେଶରେ ଥିବା ଜୀବଜନ୍ତୁମାନଙ୍କଠାରୁ କାହିଁକି ଭିନ୍ନ ?

ଗ) ଏହି ମହାଦେଶକୁ ଦ୍ୱୀପମହାଦେଶ କାହିଁକି କୁହାଯାଏ ?

ତୁମ ପାଇଁ କାମ

- ଅଷ୍ଟ୍ରେଲିଆ ମହାଦେଶର ଦେଶ ଓ ସେଗୁଡ଼ିକର ରାଜଧାନୀର ନାମ ଲେଖ ।
- ଅଷ୍ଟ୍ରେଲିଆରେ ମିଳୁଥିବା ବନ୍ୟପ୍ରାଣୀମାନଙ୍କ ଫଟୋ ଚିତ୍ର ସଂଗ୍ରହ କର ଓ ସେମାନଙ୍କ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ବିଭିନ୍ନ ତଥ୍ୟ ସଂଗ୍ରହ କରି ଖାତାରେ ଲେଖ ।